

Ἐρευνα

5 ΔΡΑΧΜΑΙ ΚΑΤ' ΕΤΟΣ.]

Oxford, 1905.

[ΚΑΤ' ΕΤΟΣ ΔΡΑΧΜΑΙ 5.

ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ.

Πολλὰ ἡδύνατό τις νὰ εἶπη περὶ τοῦ ἀνὰ τὸ πανελληνίον ἐπικρατοῦντος πυρετοῦ τῶν λαχείων τοῦ ἐθνικοῦ στόλου. Ἄλλὰ μὲ ἀφοπλίζει ἡ σκέψις ὅτι δὲν ζῶμεν εἰς κόσμον ἐντελείας. Τὸ γένος θεωρεῖ τὴν ναυπήγησιν θωρηκτῶν ὡς τὴν εὐγενεστέραν τῶν προσπαθειῶν του, καὶ λησμονεῖ τὸν ἐπίψογον χαρακτήρα τῆς μεθόδου. Ἄλλ' ὅπως ἡ ἐθνικὴ ἐνότης δὲν δύναται νὰ κατορθωθῇ πρὶν δημιουργηθῇ πυρὴν αὐτοδιοικήτους, εὐκοσμος καὶ σώφρων, οὕτω τὰ θωρηκτὰ δὲν ὠφελοῦν πρὶν ἐξασφαλισθῶν πηγαὶ πλοῦτου, καὶ πηγαὶ πλοῦτου δὲν ἐξασφαλίζονται πρὶν τεθῶσιν ἀκλόνητοι βάσεις ἐθνικῆς ἠθικῆς. Αὐτὸ ἀκριβῶς τὸ ὅτι ἡ μέθοδος τῶν λαχείων ἐθεωρήθη ἄψογος ἀποδεικνύει τὸν ἰσχυρισμὸν μου ὅτι εἶνε φόβος βαθμηδὸν καὶ ἄλλα πολὺ χειρότερα νὰ θεωρηθῶσιν ἄψογα ἐν ὀνόματι θεμελιώδους τιμῆς πλάνης, οἷα ἡ περὶ τοῦ στόλου. Καὶ ὅταν ἡ ὅλη ἠθικὴ οὕτω καταρρεῖσθαι εἶνε τότε τὸ γένος τὸ προωρισμένον νὰ κατορθώσῃ ἐθνικὴν ἐνότητα; Ἡ ἑλληνικὴ κυβερνήσις ἐκδίδουσα τὰ διατάγματα περὶ τοῦ λαχείου συνοδεύει αὐτὸ μὲ εἶδος ἀπολογίας, ἀλλ' ἡ ἀπολογία τῆς ἰσοδυναμεί πρὸς αὐτοκαταδίκην. Ἡ μέθοδος τῶν πολιτικῶν λαχείων ἀντιστρατεύεται πρὸς τὰς ἀρχὰς τῆς πολιτικῆς ἠθικῆς, ἄρα οὐδένα εὐγενῆ σκοπὸν δύναται νὰ ὑπηρετήσῃ. Πάντα τὰ προοδευτικὰ κράτη τὴν ἔχουσι καταδικάσει ὡς ἐθνικὴν πληγὴν, ὡς πηγὴν τύρβης καὶ ἐξάφνης, καὶ ὡς χειρότερον τι τῶν χρηματιστικῶν σάλων καὶ τοῦ χαρτοπαιγνίου. Ἐν τῷ συμφέροντι τοῦ δημοουργικοῦ πλοῦτου καὶ τῆς ἐθνικῆς ἡρεμίας, τὰ λαχεῖα εἶνε καταδικαστέα. Ὁ ἰσχυρισμὸς τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως ὅτι ἡ ἀνθρωπίνῃ ἀδυναμίᾳ τῆς κερδαλεοφροσύνης εἶνε φλέψ ἐκμεταλλεύσιμος ἀποδεικνύει πόσον ἀναρμόδιον εἶνε νὰ κυβερνώσῃ τὰς τύχας ἑνὸς ἔθνους οἱ οὕτω σκεπτόμενοι. Τοῦ κυβερνήτου ἔργον εἶνε ὄχι νὰ ἐκμεταλλεύεται τὰς ἀδυναμίας τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ἀλλὰ νὰ διανοίγῃ πηγὰς σθένους ἀτομικοῦ καὶ ἐθνικοῦ. Κυβερνῆται ἔθνους ἔχοντος τὸν πόθον νὰ δράσῃ ἐν τῷ πολιτισμῷ δὲν ἐκτελοῦσι τὸ καθήκον των εἰμὴ ἐάν, ἀφοῦ πρῶτον καλῶς ἐξακριβώσωσι, διαφωτίσωσι τὸ ἔθνος περὶ τοῦ πῶς εἶνε ἐφικτὸν νὰ δράσῃ τελεσφόρως καὶ εἴπωσι θαρραλέως καὶ εὐλικρινῶς τί εὔρον ὡς δυνατὸν

γενέσθαι καὶ τί ὡς ἀνέφικτον. Διότι εἶνε σκληρότης νὰ ἀπατάται ἐν ἔθνος ἐκλαμβάνον τὰ ἀδύνατα ὡς ἐφικτά. Εἰς κυβερνήτης ἔχων συναίσθησιν τῆς εὐθύνης του ὀφείλει νὰ μὴ ἡσυχάσῃ μέχρις οὐ ἐξακριβώσῃ καὶ φωτίσῃ τὸ ἔθνος περὶ τῶν ἐξῆς; 1. Εἶνε πράγματι δυνατὸν ἐντός, φερ' εἰπεῖν, εἰκοσαετίας, νὰ κατορθώσῃ ἡ Ἑλλάς τὴν ἐθνικὴν ἐνότητα, ἡ ἀπατώμεθα χάνοντες πολῦτιμον καιρὸν; 2. Ἐξακριβωθέντος ὅτι εἶνε δυνατὸν, τότε ἐρευνητέον συστηματικῶς καὶ νοημόνως ποῖα αἷτια ἤγαγον εἰς τὴν ἐθνικὴν ἐνότητα τῆς Ἰταλίας ὑπὸ τὸν Βίκτωρα Ἐμμανουήλ, τί ἐπραξεν ἡ Ἀγγλία, ὑπὸ τὰς ὄλως ἀσημάντους ἀπαρχὰς τῆς ἀνοβερικῆς δυναστείας, ἔχει ἡ ἡμετέρα δυναστεία συστατικὰ ἀνάλογα ἐγγνώμενά δι' ἡμᾶς ὁμοῖόν τι; Ἐχει σύνεσιν, ἀκεραιότητα, χαρακτήρα, κωδρικὴν αὐταπάρνησιν; 3. Ἐξακριβωθέντων τούτων καὶ δεδομένου ὄντος ὅτι ὑπάρχουν ὑγιῆ στοιχεῖα ἐκ τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ ἅτινα θὰ ὑποστηρίξωσι τοιαύτην δυναστείαν, καὶ προσέτι ὅτι εὐτυχῶς δὲν ἔχομεν ἀριστοκρατίαν, ἥτις θὰ ἡδύνατο νὰ παρενοχλῇ τὸ βασιλικὸν πρόγραμμα, δὲν ἀπομένει ἄλλο εἰμὴ, ἀνευ χρονοτριβῶν, νὰ παρῶσιν ἀμέριστον τὴν ἀφοσίωσιν καὶ τὴν ὑποστήριξίν μας εἰς τοιοῦτον ἀνακτα μέχρι ἐπιτεύξεως τοῦ ποθομένου. Τὴν στιγμὴν ὁμως καθ' ἣν ἐξακριβωθῇ ὅτι αὐτὰ εἶνε ἀδύνατα, πᾶσα τοιαύτη ἐπίδιωξις δεόν νὰ ἐγκαταλειφθῇ, καὶ νὰ θεωρηθῇ τοῦ λοιποῦ ὡς ἐσχάτη προδοσία ἢτε διασπαθίζουσα τὰς ἱκμάδας τῆς ἐθνικῆς ζωτικότητος· καὶ βεβαίως ἐσχάτη προδοσία εἶνε πᾶσα ὑποστήριξις ἰθνητόρων ἀναρμοδίων. Εὐθὺς τότε θὰ στραφῶσιν αἱ μελέται τοῦ σώφρονος κυβερνήτου εἰς τὰς συνθήκας αἰτινας ἐδημιούργησαν τὴν εὐημερίαν τῆς Ἑλβετίας καὶ τοῦ Βελγίου. Θὰ ὀρίζοντο τότε σταθμοὶ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς ἀγοῦσης εἰς τὸ ἰδεώδες τῆς ἐνότητος. Πρῶτος σταθμὸς ἀπαρεγκλίτως θὰ ἦτο ἡ παγίωσις τοῦ αὐτοδιοικητοῦ πυρήνος. Ἄκρα εἰρήνη ἐν τῷ κράτει, ἀσφάλεια ζωῆς περιουσίας καὶ θρησκευτικῆς συνειδήσεως παντὸς πολίτου, ἐνθάρρυνσις τοῦ ἐρευνητικοῦ πνεύματος, ἀνάπτυξις τῆς γεωργίας, ἀνύψωσις τῶν ἐργατῶν, καὶ κραταίωσις τῆς κοινωνικῆς δικαιοσύνης.

ΒΙΟΝΟΜΙΚΗ ΔΡΑΣΙΣ.

Συμφώνως με τὰς προσδοκίας μας περί τούς 100 Ὑποστηρικτὰ καὶ Ἰδρυτὰ τῆς ΕΡΕΥΝΗΣ ἐνεγράφησαν μέχρι τοῦδε καὶ ἐπλήρωσαν τὸ ἐτήσιον τίμημα. Βραδύτερον δημοσιευθήσεται κατάλογος αὐτῶν ἐν τῷ μεταξὺ δὲ εὐελπιστοῦμεν ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν θ' αὐξήσῃ ἀρκετὰ ὥστε ἡ ΕΡΕΥΝΑ νὰ ἐκδίδεται μηνιαίως ἀπὸ τῆς λήξεως τοῦ παρόντος τόμου. Ἡδὴ καθὰ ὑπεσχέθημεν ποιούμεθα τὴν πρώτην ἀπόπειραν πρὸς ἐξήγησιν τῆς σημασίας ἣν ἀποδίδομεν εἰς τὴν ἐπὶ τὸ αὐτὸ συγκεντρώσει τῶν φωτογραφιῶν τῶν Ὑποστηρικτῶν καὶ Ἰδρυτῶν τοῦ περιόδου, ἐν τῇ Βιονομικῇ Στοᾷ ἦν ὅλοεν πηγνύομεν ἐν Ὁξφόρδῃ. Πρὸ πολλοῦ προηγήσαμεν τὴν σύστασιν Βιονομικῆς Ἑταιρίας. Ἡδὴ δυνάμεθα νὰ θεωρήσωμεν αὐτὴν ὡς ὑφισταμένην καὶ ἀποτελουμένην ἀκριβῶς ἀπὸ τῶν Ὑποστηρικτῶν καὶ Ἰδρυτῶν τῆς ΕΡΕΥΝΗΣ. Τί θὰ ἐπιτελέσῃ ἡ Βιονομικὴ Ἑταιρία; Τίς ἡ ἀποστολὴ τῆς Βιονομικῆς Στοᾶς; Τί περιλαμβάνει καὶ τί ἐξασφαλίζει ἡ Βιονομία; Εἰς τὰς ἐρωτήσεις ταύτας ἐπιφυλάσσομεν πλήρη ἀπάντησιν. Ἐν τῇ προκειμένῃ σημειώσει εἰσαγωγικῶς μόνον καὶ γενικῶς ἀπαντῶμεν. Κατέστη παροιμιώδης ἡδὴ ὅτι οὐδόλως συμφέρει νὰ ἀφίνωμεν τὰς εὐκαιρίας ἡμῶν νὰ παρέχονται, ἐξ ὧν δὲ τῶν εὐκαιριῶν ἡ παρούσα πάντοτε εἶνε ἡ ἀρίστη. Ἡ παρούσα λοιπὸν ζωὴ εἶνε ἡ ἀρίστη εὐκαιρία μας πρὸς ἀντανάπτυξιν. Ἀδιάφορον πόσαι ἄλλαι τοιαῦται εὐκαιρίαί μας ἐπιφυλάσσοιτο, ἡ παρούσα εἶνε ἡ ἀρίστη. Ἐποφελθῶμεν αὐτῆς μηδὲν ἀναβάλλοιτες. Τὸ δρᾶν εἶνε ζωὴ, τὸ ἀναβάλλειν εἶνε θάνατος. Ἡ παρούσα ζωὴ εἶνε ἡ μόνη εὐκαιρία ἣν ἕκαστος ἔχει νὰ γίνῃ κόσμος, (ἔστω καὶ μικρὸς κόσμος) ἄλλως μένει χάος. Ἡ παρούσα ζωὴ εἶνε ἡ ψυχολογικὴ στιγμή ἢ δραττόμενον δυνάμεθα νὰ ἐξασφαλίσωμεν ὄλιγον στάδιον, ἀήτητον σθένος καὶ διηλεκτικὴν ἀντανάπτυξιν. Ἐχει δηλαδὴ ἡ παρούσα ζωὴ ἀνεξαντλήτους ἠθασαυτοὺς δι' ἕκαστον ἐξ ἡμῶν ἀρκεὶ νὰ ἔχωμεν τὴν δέουσαν γνώσιν. Ὑπερτατον συμφέρον, ὕψιστον κυθικὸν ἐπιβάλλει νὰ καλλιεργήσωμεν δεόντως τὸν ἄγρον μας, δηλαδὴ τὸν παρόντα βίον μας. Δεόντως λέγων, ἐννοῶ ἐν πνεύματι ἐνόητος ἀλληλεγγύης καὶ δικαιοσύνης. Δὲν ὑπάρχει εὐνοια τύχης, ἀνε ἀφοσιώσεως εἰς τὸ ἰδεώδες τῆς ἀκεραιότητος. Πρέπει τις δηλαδὴ νὰ ἀγεται ἀπὸ τὸ πνεῦμα τῆς ἀκεραιότητος, πρέπει νὰ ἀποκτήσῃ τὴν δύναμιν νὰ νοῆ καὶ ν' ἀγαπᾷ ἕνα καταστῆ ὄλιγον καὶ πανσθενῆς. Τὸ πνεῦμα τῆς ἀκεραιότητος εἶνε ἀκριβῶς τὸ ἅγιον πνεῦμα. Ἡ ἔρευνα τῶν νόμων τοῦ βίου εἶνε ἡ μόνη μέθοδος πρὸς διάλυσιν τῆς ἀμαθίας, ἀκριβῶς διότι ἀποκαλύπτει ὡς πρῶτον καὶ θεμελιώδη νόμον τῶν βίων τὸν νόμον τῆς ἀκεραιότητος. Ἡ ἔρευνα καὶ ἐφαρμογὴ τῶν νόμων τοῦ βίου ἀποτελεῖ τὴν ἐπιστήμην ἣν ἀποκαλοῦμεν Βιονομίαν. Ἀπαξ τις εἰσέλθῃ εἰς τὸ νόημα τῆς ἐπιστήμης ταύτης, ἀμέσως ἀντιλαμβάνεται ὅτι εἶνε ἀσφαλέστερον νὰ ρυθμίσῃ τὰ βήματά του με τοὺς αἰωνίους νόμους τῆς ζωῆς παρὰ νὰ ἐπιδιώκῃ κυρίως τὸ ἀτομικὸν τοῦ συμφέρον, ἢ τὸ ἀτομικὸν τοῦ γόητρον. Ὅταν τοῦτο τὸ ἀντιληφθῶσιν ἀρκετοί, τότε ἡ σύστασις τῆς κοινωνίας μεταβάλλεται αὐτομάτως ἀπὸ οἰκονομικῆς, εἰς βιονομικῆν. Εἶνε ἡ οἰκονομικὴ σύστασις τῆς κοινωνίας ἡ ὁποία κάμει τὸν ἄνθρωπον νὰ ἐπιδιώκῃ κυρίως τὸ ἀτομικὸν συμφέρον του καὶ τὸ ἀτομικὸν τοῦ γόητρον. Αὐτὴ εἶνε ἡ ὁποία τὸν παραπλανᾷ εἰς τὸ ὑπόσαθρον πλοῖον τῆς συμφεροντολογικῆς ἐπιδιώξεως. Αὐτὴ εἶνε ἡ πηγὴ ὧν τῶν φραγμῶν κατὰ τῆς κοινωνικῆς καὶ ἀτομικῆς εὐδαιμονίας. Τὸναντίον ἡ βιονομικὴ σύστασις. Ἡ βιονομικὴ σύστασις τῆς κοινωνίας ὑπόσχεται, ἐν ὀνόματι τοῦ πνεύματος τῆς ἀκεραιότητος, τῆς ἐνόητος καὶ τῆς ἀγάπης, ὀλιβιότητα, γαλήνην, ἰσχύν, ἐλευθερίαν, πλοῦτον, ὑγείαν, εἰς πάντας. Μεῖ ἄλλας λέξεις σημαία ἡμῶν τῶν ἀποτελούντων τὴν βιονομικὴν φάλαγγα ἦτις προώρισται νὰ εἶνε ὁ πυρὴν τῆς μελλούσης

βιονομικῆς κοινωνίας, εἶνε: κάτω οἱ νόμοι τοῦ χρήματος ἕλτωσαν οἱ νόμοι τῆς ἀγάπης. Κάτω, δηλαδὴ, ἡ οἰκονομικὴ σύστασις τῆς κοινωνίας. Ζήτω ἡ βιονομικὴ σύστασις αὐτῆς. Καὶ διατὶ αὐτὴ ἡ σημαία; Διότι ὡς καρπὸν τῆς μακρᾶς ἡμέρας ἐρεύνης, ἐφ' ὧν τῶν ἐπιπέδων τῆς ὑπάρξεως—τοῦ ὕψους τοῦ ἠθικοῦ, τοῦ πνευματικοῦ, καὶ τοῦ ψυχολογικοῦ—εὐρισθὲν τοῦτο ὡς καρπὸν, ὅτι: μόνη ἐγγύησις ἀνθρωπίνου βίου εἶνε ἡ ἀγάπη· ἀσφαλὴς τρόπος ἀνθρωπίνης παρακμῆς ἡ χρηματοφοροσύνη. Τὸ χρῆμα καὶ τοὺς νόμους τοῦ ἐκόσμου ἄκοντες τοὺς σπουδάζομεν, ἀλλὰ τοὺς σπουδάζομεν ἀκριβῶς ἐπὶ τῷ τέλει ἵνα ἀπαλλαχθῶμεν τοῦ κράτους αὐτῶν. Σπουδάζομεν τοὺς νόμους τῆς καρκινωδιαθέσεως, ὅχι διὰ νὰ ἐντροφώμεν εἰς αὐτούς, ἀλλὰ διὰ νὰ σωθῶμεν ἀπὸ τῆς καρκινωειδῆ νοσήματα. Ἀλλὰ τοὺς νόμους τῆς ἀγάπης διασπασμένοι ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον καὶ ἐξαγριζόμενοι, πρὸς αἰωνίαν δόξαν τῆς Ὑπερτάτης Σοφίας ἐξ ἧς ἐκπορεύεται ἀρδεύον τὴν ἀνθρωπότητα τὸ πνεῦμα τῆς ἀκεραιότητος καὶ τῆς ἐνόητος. Ἐν ὀνόματι αὐτοῦ τοῦ πνεύματος, καὶ ἐπὶ τῇ βάσει ζωτικότης ἀπὸ τῆς Ὑπερτάτης Πηγῆς, ἐθεμελιώσαμεν τὴν Βιονομικὴν Ἑταιρίαν, ἣτις ἤδη ἀποτελεῖ ἑκατὸν μέλη, καὶ τὴν Βιονομικὴν Στοᾶν, ἕνα ἐν ἀγάπῃ καὶ ἀλληλεγγύῃ συγκεντρωμένη αἱ φωτογραφίαι τῶν Ὑποστηρικτῶν καὶ Ἰδρυτῶν τῆς ΕΡΕΥΝΗΣ. Πρόκειται περὶ συνήθους σωματείου; Ὁχι. Πρόκειται περὶ δίνης δυνάμεων ἢς μετέχωμεν τις ἀντιεπιπρακτικῶν, ἀπτόν ὄφελος. Πρόκειται περὶ ψηλαφῆτης ἐπιεργασίας ἢ τῆς ΕΡΕΥΝΑΣ, διὰ τῆς συγκεντρώσεως ταύτης χωρηγίε εἰς ἕκαστον τῶν συγκεντρωμένων. Ἡ αἴθουσα, ἣτις προώρισται ὡς Βιονομικὴ Στοᾶ, ἔσται τὸ ἀποκλειστικὸν τέμενος ἕνα εὐρισκὼν κέντρον καὶ ἐστὶν ὁ ψυχολογικὸς νόμος τῆς τηλεπαθείας πρόκειται νὰ ἐξασφαλίσῃ ἰδιόυσαν εὐλογίαν ὑπὲρ παντὸς οὗ ἡ εἰκὼν ἔσται ἀνηρημένη ἔνδον. Ὁ ἀναγνώστης καλῆτερον θὰ ἐνοήσῃ τὸ πρᾶγμα ἀφοῦ μελετήσῃ τὸ περὶ τηλεπαθείας ἄρθρον ἐν σελίδι 168—172 τοῦ πρώτου τόμου τῆς ΕΡΕΥΝΗΣ. Ὁ στοχασμὸς εἶνε πανίσχυρος δύναμις, ἡ ἀγάπη δὲ ὡς οὐσα εὐμενῆς στοχασμὸς, εἶνε πανίσχυρος ἀγαθοποιὸς δύναμις, τίκτουσα ὕλικα ἐνεργητήματα. Πάντες οἱ Ὑποστηρικτὰ καὶ οἱ Ἰδρυτὰ τῆς ΕΡΕΥΝΗΣ, νοερῶς συγκεντρούμενοι ἐν τῇ Βιονομικῇ Στοᾷ, διὰ τῶν εὐμενῶν στοχασμῶν τῶν καὶ διὰ τῶν εἰκόνων τῶν, αὐτόχρημα κραταιοῦσιν ἀλλήλους, κραταιοῦντες τὴν ΕΡΕΥΝΑΝ. Οὐδὲν φυσικώτερον ἢ ὅτι, πρὸς βίαις τῆς ΕΡΕΥΝΗΣ, ἡ ἰσχύς τῆς ἀγάπης, καὶ ὁ ὑπέτος τῆς ὀλιβιότητος καταβαίνει ἐπὶ τοὺς κραταιοῦντας αὐτὴν διὰ τῆς νοερᾶς συγκεντρώσεως τῶν ἐν τῇ Βιονομικῇ Στοᾷ. Ἡ νοερὰ συγκεντρώσις εἶνε πραγματικώτερα τῆς σωματικῆς. Καίτοι εἴμεθα φυσιολογικὰ ὄντα, εἴμεθα ὅμως πρῶτιστως καὶ οὐσιαστικῶς πνεύματα, καὶ ὅτι, ἔχομεν πηγάζει ἐκ τῆς πνευματικῆς ἡμῶν φύσεως. Αἱ δὲ γενικαὶ γραμμαὶ ἐφ' ὧν μέλλει νὰ βαδίσῃ τὸ μέρος τοῦτο τῆς βιονομικῆς δράσεως εἶνε ἡ ἐκτύλιξις τῶν δυνάμεων αἰτίως ἐνοικοῦσιν εἰς τὸ βάθος πάσης καρδίας καὶ ἡ ὑπόδειξις τοῦ τρόπου καθ' ὃν δύναιται τις νὰ κυβερνᾷ τὰς δονήσεις τοῦ στοχασμοῦ του καὶ τοιοῦτοτρόπως νὰ δημιουργῇ. Προσέτι ἡ καταδείξις τοῦ γεγονότος ὅτι πᾶσα ὕλικη κατάστασις ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς συστηματικῆς διαβιώσεως ἐν τοιάδῃ ἢ τοιάδῃ νοερᾷ καταστάσει. Ὁ στοχασμὸς ἐνεργεῖ διὰ δονήσεων. Ἐὰν αἱ δονήσεις εἶνε ἄρμονικαί, ἄρμονικὸν ἔσται καὶ τὸ ἐκδηλούμενον ὕλικόν περιβάλλον τοῦ ἐπικουνοῦντος με αὐτάς. Ἡ Βιονομικὴ Στοᾶ προώρισται ὡς δεξαμενὴ ἅμα καὶ ὡς πηγὴ ἄρμονικῶν δονήσεων εἰς τὴν ἐπικουνοῦσαν τῶν ὁποίων ἡ ΕΡΕΥΝΑ προσκαλεῖ πάντας.

W. M. ...

ΕΛΛΗΝΙΣΤΙ ΒΙΟΥΝ.

Εἶνε κοινοτοπία, νομίζω, νὰ εἴπῃ τις ὅτι ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες βιοῦμεν πᾶν ἄλλο ἢ ἐλληνιστί. Οὔτε φρονῶ ὅτι ὑπάρχει ἐν τῷ κόσμῳ φυλὴ βιοῦσα ἐλληνιστί. Καὶ αὐτὸς ὁ βιονομικὸς γνώμων τῆς Ἰαπωνίας, περὶ οὗ ὁμιλῶ ἐν ἐτέρῃ σελίδι, δὲν θὰ δυνθῆ νὰ ἀναποκριθῆ εἰς τὴν ἀποστολὴν του ἂν μὴ προσθέσῃ εἰς τὰ θεμελιώδη του ἀξιώματα καὶ τοῦτο “βιοῦν ἐλληνιστί.” Βιοῦν λέγων ἐννοῶ τὸν τρόπον τοῦ σκέπτεσθαι, τοῦ ἐκφράζεσθαι καὶ τοῦ δρᾶν. Τὸ ἔθνος ὅπερ θὰ ἀνεγνωρίζετο ὡς σκεπτόμενον, ἐκφραζόμενον καὶ δρῶν ἐλληνιστί, θὰ ἦτο ἀναποδράστως τὸ μέγεθος τῶν ἐθνῶν τοῦ κόσμου. Ὅσα ὀλιγάριθμον καὶ ἂν ἦτο θὰ ἦτο ἀκαταγώνιστον τὸ γόητρον του, καὶ θὰ ἦτο ἀήτητον καὶ αὐτόχρημα θὰ ἐκυβέρνα τὰς τύχας τοῦ κόσμου, διότι θ' ἀπετέλει τὴν γησίαν καὶ ζῶσαν ἀριστοκρατίαν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Τὸ ἐλληνιστὶ βιοῦν, οὐδεμία φυλὴ τὸ ἐφήρμοσε μέχρι τοῦδε. Ἀπλῶς τὸ δισηθᾶν ἡ ἀρχαία ἐλληνικὴ φυλὴ, καὶ ἤρκεσεν ἡ ἀπλὴ αὐτῆ διαισθήσις ὅπως ὁ ἐλληνικὸς τόνος χρωματίσῃ ὀλόκληρον τὸν πολιτισμὸν ἔκτοτε. Τί ἄρα θὰ ἔτικτεν ἡ ἐφαρμογὴ του! Ἀλλὰ καὶ μελονότι οὕτω ὑφιστάμενον τὸ ἐλληνιστὶ βιοῦν, οἰνοὶ πνεῦμα ἀσώματον, δι' οὐδεμία φυλὴ εἶνε ἀκόμη ἀρκετὰ ὄριμος ὥστε νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ἐνσάρκωσις του, ἀφ' ὅτου πρὸ τριάκοντα αἰῶνων τὸ δισηθᾶν ἡ ἐλληνικὴ, οὕτω ἀσώματον πνεῦμα ὡς ὑφίσταται, πάλιν κυβερνᾷ τὸν κόσμον, ἢ τοῦλάχιστον ὁ κόσμος ἀπ' ἐνστικτοῦ κυβερνᾷ ἐαυτὸν, ὡς δύναιται κάλλιον, ἐν ἀναφορᾷ πρὸς αὐτό. Ὅσα λέγει ἡ ΕΡΕΥΝΑ ἐν τῷ τεύχει τούτῳ καὶ ὅσα ἔχει νὰ εἴπῃ ἐν τῷ τεύχει τοῦ Ἀπριλίου περὶ Ἰαπωνίας ἀφίνουσι ἰσχυρὰν τὴν ἐντύπωσιν ὅτι δὲν εἶνε ἀπίθανον ἡ Ἰαπωνία νὰ προωρίσῃ ὡς ἐνσάρκωσις τοῦ ἐλληνιστὶ βιοῦν. Ὡς εἶπον ὅμως, πρέπει πρῶτον νὰ προσθέσῃ εἰς τὸν βιονομικὸν τῆς γνώμωνος ἐν ἄρθρον ἀφορῶν τὴν προσπάθειαν ταύτην. Καὶ ἤδη ἐξομολογοῦμαι. Δὲν θὰ ἦτο ἄραγε εὐγενὲς καὶ φιλότιμον, ἐὰν ἐν τῷ ζητηματι τούτῳ ἡ Ἑλλὰς ἐταράσσετο; Δὲν θὰ ἦτο ἄραγε γόνιμος ἐσθλὸν ἀγώνων ἡ στιγμή καθ' ἣν ἡ Ἑλλὰς ὀριστικῶς ἠθάνατο ὅτι οὐκ εἶ ἀὐτὴν καθεύδων τὸ τῆς Ἰαπωνίας τρόπον; Εἶνε πολλὰ ἀργά; Τίς οἶδεν; Ἴσως ὑπάρχει ἀκόμη καιρὸς. Ἀλλὰ λέγεις ὅτι ἡ φορὰ πρὸς ἣν ἡ Ἑλλὰς ἤδη ἐτρέπη, ἡ φορὰ πρὸς τὸ βαρβαριστὶ βιοῦν, διαφθεύει τὴν ἐνθυμοῦσιν μου καὶ τὴν προσδοκίαν μου, καὶ ὅτι ὁ ἠράκλειος χαρακτήρ τῆς προσπάθειάς δὲν θὰ ἦτο τόσον ἐν τῇ ἐπιδιώξει τοῦ ἐλληνιστὶ βιοῦν, ὅσον ἐν τῷ ἀγῶνι ἡμῶν (ἡμῶν τῶν ὀλιγῶν οἵτινες θρηνοῦμεν τὴν φορὰν ἣν ἡ Ἑλλὰς ἀκολουθεῖ) ἐν τῷ ἀγῶνι ὅπως τὴν ἀναχατίσωμεν καὶ τὴν τρέψωμεν πρὸς τὴν ἄλλην φορὰν. τὴν φορὰν πρὸς τὸ ἐλληνιστὶ βιοῦν. Ἄλλ' ἰδῶμεν εἰς τί ἀκριβῶς συνίσταται αὐτὸ τὸ ἰδεώδες. Εἰς τί συνίσταται ἡ αἴγλη ἣτις θὰ ἀνήκῃ ἡμῖν ἅμα θελήσωμεν. Ἀκριβῶς ἡ ἀβελησία μας εἶνε ἡ ἄρνησις τοῦ ἰδεώδους. Ἐν τῇ ἀρνηστικῇ ἀνωθεν τῆς φυλῆς μας ἠκτινοβόλει γαλαξίας ὅλος ἐρημνεῶν τῆς ἀληθείας, ποιμένων τοῦ ἔθνους. Οὐδέποτε ἠθελήσαμεν μέχρι τοῦδε, δὲν εἶνε λοιπὸν τὸλμῶ νὰ ὑποθέσῃ τις ὅτι θὰ θελήσωμεν τώρα; Εἶνε τολμηρὰ ἡ ὑπόθεσις, ἀλλὰ δὲν εἶνε ματαία. Ὅλοεν περὶ τὴν ΕΡΕΥΝΑΝ, κατεσπαρμένη ἀνὰ τὰ περάτα τῆς γῆς ὑφίσταται μειονότης γησιῶν ἐλληνικῶν καρδιῶν. Δὲν εἶνε διόλου μάταιον νὰ ὀνειροπολήσῃ τις αὐτὴν τὴν μειονότητα ὡς τὸν πυρῆν τοῦ νέου ἐκείνου ὅπερ θὰ καταστῆ ἐνσάρκωσις τοῦ ἐλληνιστὶ βιοῦν. Τὸ ὅτι ἐδημοσιεύθη ὁ πυρὴν αὐτῆς τῆς μειονότητος—ἡ ΕΡΕΥΝΑ—αὐτὸ μόνον εἶνε μέγα θῆμα. Προγραμματὶς τῆς ἡ ΕΡΕΥΝΑ ἔθεσε τοῦτο, καὶ τὸ ἀκολουθεῖ ἀπαρεγκλίτως, νὰ ἐξηγῇ τὴν σπουδαιότητα, τὴν οὐσίαν καὶ τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ ἐλληνιστὶ βιοῦν. Ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τὴν εἰδικωτέραν διεξήγησιν τοῦ ἐλληνικοῦ ἰδεώδους ἐν τῷ ἄρθρῳ τούτῳ χρησιμωτάτῃ ἔσται μία σκιαγραφία τοῦ ἀγγλο

ποιητοῦ Ματθαίου Ἄρνολδ ὅστις ὡς ἔγγιστος εἰσέδυσεν εἰς τὸ νόημα τοῦ ἐλληνιστὶ βιοῦν, τὸ ἐξεδήλωσεν ἀριστοτεχνικῶς διὰ τῶν προϊόντων του καὶ διὰ τοῦ βίου, του καὶ δὴ τὸ ἐκήρυξεν εὐκάρπως εἰς τοὺς ἀγγλοσάξωνας. Λέγεται ὅτι ἐξ ὧν τῶν ἐλλήνων ὁ Σοφοκλῆς ἦτο ὁ κατ' ἐξοχὴν ἐλληνιστὶ αἰσθανόμενος, καὶ λέγεται ὅτι ἐξ ὧν τῶν ποιητῶν ἔκτοτε, ὁ Ματθαῖος Ἄρνολδ ἠσθάνθη καὶ ἔγραψεν ὡς ὁ Σοφοκλῆς. Ἐγενήθη τῷ 1822 καὶ ἀπέθανε τῷ 1888. Ἐσοῦδασεν ἐν Ὁξφόρδῃ ἔνθα καὶ ἐδίδαξεν ὡς καθηγητής. Διωρίσθη ἔφορος τῶν ἀγγλικῶν σχολείων, καὶ συνετέλεσε μεγάλως εἰς τὴν ἐπὶ τὰ κρείττω διάπλασιν τοῦ ἀγγλικοῦ ἥθους καίτοι κατὰ τρόπον ἀθόρυβον. Πιστὸς εἰς τὸ σοφοκλειον ἥθος οὐδέποτε ἐπέτρεψεν ἵνα τὰ συναισθημάτα του δεσπόσωσι τῆς ψυχρᾶς κρίσεως, οὔτε πάλιν ἡ ψυχρὰ κρίσις του νὰ δεσπόσῃ τῶν συναισθημάτων του. Ὅπως ὁ Σοφοκλῆς, ὁ Ἄρνολδ βλέπει τὴν ζωὴν ἐν τῇ ὀλοκληρίᾳ τῆς, καὶ τὴν βλέπει οὕτως εἰπεῖν ἀκάμπτως. Πᾶν ἔργον του, ἔμμετρον ὡς τὸ πεζόν, ἔχει ἀλάθητον τὴν σοφοκλειον σφραγίδα, ὡς πρὸς τε τὴν σεμνότητα τοῦ λεκτικοῦ, καὶ ὡς πρὸς τὴν ἀγνότητα, περίσκεψιν καὶ αὐτοκράτησιν τοῦ ὕψους του. Τὸ ἰδεώδες του εἶνε ἡ ἐλληνικὴ ἰσορροπία μεταξὺ ψυχῆς καὶ σώματος διὰ τοῦτο ἀκριβῶς εἶνε εὐρὺς ἐν ταῖς θρησκευτικαῖς αὐτοῦ πεποιθήσεσιν, ἀλλότριος πρὸς πάν ὅτι φανατικόν, δογματικόν, στενόν, καὶ κατὰ συνήθειαν. Ἐὰν δύνασαι νὰ φαντασθῆς τὸν ἀρχαῖον ἐλληνικὸν χαρακτήρα ἐν τῇ ἀρίστῃ ἐποχῇ του, τὴν πουριτανικὴν ἀκεραιότητα καὶ αὐστηρότητα ἠθῶν τῆς ἀρίστης ἀγγλικῆς φύσεως, τὴν γερμανικὴν λεπτόνοιαν καὶ φιλοσοφικότητα, καὶ τὴν γαλλικὴν χάριν καὶ διαύγειαν, καὶ συλλάβῃς ἐν τῇ διανοίᾳ σου ἐν πρόσωπον φέρον αὐτὰ τὰ χαρακτηριστικά, αὐτὸς εἶνε ὁ Ἄρνολδ ἐν τοῖς ἔργοις του καὶ ἐν τῷ βίῳ του. Συνδυασμὸς βαθυτάτης κοινωνιολογικῆς σπουδαιότητος, συνδυασμὸς ἐλληνισμοῦ καὶ ἐβραϊσμοῦ, ἐλληνισμοῦ οἷος ὁ τοῦ ἀρίστου Ἑλλήνου, ἐβραϊσμοῦ οἷος ὁ τοῦ ἀρίστου ἐβραίου. Αὐτὸς ὁ συνδυασμὸς εἶνε τὸ εὐαγγέλιον ὅπερ ἐκήρυξεν εἰς τὴν Ἀγγλίαν καὶ τὴν Ἀμερικὴν ὁ Ματθαῖος Ἄρνολδ. Ὑπέδειξε δηλαδὴ εἰς τὴν ἀγγλοσαξωνικὴν φυλὴν ὅτι ἡ ἰδιοσυστάσις τῆς ἔχει ἀνάγκη νὰ προσλάβῃ στοιχεῖα τῆς ἐλληνισμοῦ ἵνα κατορθώσῃ, ἡ ποθητὴ πλάστειξ, ἡ ἀκριβῆς ἰσορροπία μεταξὺ τοῦ ἐβραϊσμοῦ οὗ τὸ ἀγγλοσαξωνικὸν γένος ἔχει ἀφθονίαν καὶ τοῦ ἐλληνισμοῦ οὗ δὲν ἔχει ἀρκετὴν δόσιν. Ποιητὰ καὶ λογογράφος ἀγγλοὶ ὑπάρχουσι πολλοὶ ἐρμηνεύοντες καὶ σφόδρα θαυμάζοντες τὸ ἐλληνικὸν πνεῦμα, ἀλλὰ ὑπάρχει μεγάλη διαφορά μεταξὺ ἐνὸς τοιούτου καὶ ἐνὸς ὅστις αὐτόχρημα ἐμφερεῖται τοῦ ἐλληνικοῦ πνεύματος καὶ τὸ ἐκδηλοῖ ἐν τῷ βίῳ του. Διὰ τοῦτο εἰσήγαγον τὸν Ἄρνολδ ὡς ὑποστηρικτὴν τῶν λόγων μου καίτοι οὐδὲ αὐτὸς ἐκπροσωπεῖ τὸ ἐλληνιστὶ βιοῦν ὅπως τὸ ἐννοῶ. Τὸ ἐλληνικὸν πνεῦμα δὲν εἶνε ἐλληνομαθεῖά τις καὶ φιλολογία καὶ γλαφυρότης καὶ διαλεκτικὴ, οὔτε ἐρημνεύει αὐτὸ ὁ ἀποθαυμάζων τοὺς Ἕλληνας ὡς δὴθεν λατρευτὰς τοῦ ὠραίου ὑπὸ τὴν ἐξωτερικὴν του ἐκδήλωσιν: Ἄν εἶχεν οὕτω τὸ πρᾶγμα, τὸ ἐλληνικὸν ἰδεώδες δὲν θὰ ἤητο ὑπεράνω μίᾳ δευτερευούσης Γαλλίας τοῦ 1850. Τοιοῦτο ἰδεώδες δὲν ἐκυβέρνησε ποτὲ τὸν κόσμον. Τὸ ἐλληνικὸν ἰδεώδες τὸν κυβερνᾷ δι' ἄλλον λόγον. Ἡ ἐλληνικὴ διαίσθησις, ἡ ἐλληνικὴ ἔρευνα, θὰ ἐλληνικὸν σέβας πρὸς τὸ μυστήριον τῆς ὑπάρξεως, ταῦτα ἦσαν ἡ πρώτη ὄρθσις πρὸς τὴν ἀνελιξίαν τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν. Ὅ,τι κατῴρθωσεν ἡ σύγχρονος ἐπιστήμη τὸ ὄφειλε εἰς τοὺς πρώτους ἐκείνους Ἕλληνας ὧν ἡ διαίσθησις εἶχεν ἀνασύρει τὸν πέπλον τῆς Ἰσίδος, τοὺς γνόντας ὅτι τὸ φῶς αὐγάζει ἐκ τῶν ἔνδον, καὶ τοιοῦτοτρόπως θεμελιώσαντας τὴν ψυχολογίαν ἐκείνην ἢ ἡ ἀνελιξίς τε καὶ φέρη τὴν ἀνθρωπότητα εἰς ἀπροματευτὸν ὕψος ὕλικῶς θε καὶ πνευματικῶς, τὴν ψυχολογίαν ἐκείνην ἦτις ὑπολαυθάνει ὑπὸ τὸ μῆνυμα τοῦ ἱστορικοῦ Χριστιανι-

σμού. Ἐκείθεν ἐδόθη ἡ πρώτη ὄψις. Ἐκείθεν ἔχει ὁ κόσμος ὅτι ἔχει πολῦτιμον, καὶ ἐκεῖ θέτω τὴν πηγήν τοῦ ἑλληνιστῆ βίου. Ὀμιλῶν πρὸς τὸ ἑλληνικὸν γένος, δύναμαι ἀκριβῶς νὰ κάμω χρῆσιν τῶν λέξεων τοῦ Ἄρνολδ: Ἄπατώμεν ἡμᾶς αὐτοὺς καὶ ἐπομένως ὑποφέρομεν πλείονα ἢ ὅσα εἶνε ἀπαραιτήτων νὰ ὑποφέρωμεν. Ἄδυνατοῦμεν ἡ ἀβελήτοῦμεν νὰ ἐξέλθωμεν ὀλίγον ἀπὸ τὸν κύκλον τῶν συλλήψεών μας καὶ νὰ τεθῶμεν εἰς τοιαύτην θέσιν ὥστε νὰ δυνηθῶμεν νὰ κρίνωμεν τὰ αἷτια τῶν δεινῶν μας, τὸσφ ἀμερολήπτως, ἀπαθῶς καὶ ἀκριβοδικαίως, ὥστέ ἐὰν ὁ συλλήβδην νοῦς μας ἦτο ὁ δικαστής, τὰ δὲ λοιπὰ στοιχεῖα μας συλλήβδην, δηλαδὴ αἱ ἐντυπώσεις μας, αἱ προλήψεις μας, τὰ αἰσθήματά μας, αἱ στοργαί μας, αἱ ἀντιπάθειαι μας ἦσαν ὁ κατηγορούμενος. Βαρυσήμαντον ἀπόφραγμα αὐτό, ὅπερ δὲν πρέπει νὰ τεθῆ κατὰ μέρος λησμονούμενον. Ἄλλ' ἐξακολουθῶ τὴν σκιαγραφίαν. Ὁ Ἄρνολδ εἶνε ὁ ἐγγύτατα προσπελάσας εἰς τὸν βαθμὸν τοῦ ἑλλῆνος. Ἰνα δικαιούται τις εἰς τὸν τίτλον τοῦτον, ἴνα δηλαδὴ εἶνε τις πράγματι ἑλλῆν, πρέπει νὰ εἶνε φύσει καὶ ἀντροφῆ εὐπατρίδης. Ὁ φύσει καὶ ἀντροφῆ εὐπατρίδης μυσάττεται πᾶν εἶδος βιαιοπραγίας, φανατισμοῦ, ἀκρότητος, χαλαρότητος περὶ τὰ ἦθη, ἀβελτερίας, καὶ κρυσταλλώσεως ἰδεῶν. Τοιοῦτον χαρακτήρα ἐλέγχουσι τὰ ἔργα καὶ ὁ βίος τοῦ Ἄρνολδ. Ἐἴτε διότι ἡ ψυχὴ του ἦτο αὐτόχρομα ἑλλῆνις, εἴτε διότι ἐπὶ εὐδαιμόνων καὶ μεθόδου κατεργάσατο ἑαυτὸν τοιοῦτον, πᾶσα ἔκφρασις του καὶ ἡ ὅλη δράσις του φέρει τὴν ἑλληνικὴν σφραγίδα τοῦ ἐπακριβοῦς, τοῦ ἐφεκτικοῦ καὶ τοῦ ταλάντου τῆς αὐτοσυτολής. Μίᾳ ὄρας ἀνάγνωσις τῶν ποιημάτων ἢ τῶν πεζῶν ἔργων τοῦ Ἄρνολδ ἀσκέι ἐπὶ τοῦ πνεύματος τὴν τῶν ὄρων καὶ νηφαλίωσιν ἐκείνην ἢν τις αἰσθάνεται μετὰ ἐπιμελῆ καὶ νοήμονα ἐπίσκεψιν στοῶς περιεχομένης ἔργα ἑλληνικῆς γλυπτικῆς. Διαπρέπεια τόνου καὶ ἐκτελέσεως, ἀξιοπρέπεια στοχασμοῦ καὶ αἰσθηματος αὐτὰ εἶνε τὰ οὐσιώδη ἐνὸς ἄρνολδειοῦ ἔργου ὅπως ἐνὸς αἰσχυλείου. Τὸ ὕφος του ὑπενθυμίζει ἑλληνικὸν ναὸν ἐπὶ βράχου, ἐναργῆ καὶ εὐγραμμον ὑπὸ διαυγῆ ἀτμοσφαίραν καὶ ἀνέφελον οὐρανόν, ἐνῶ τὸ ὕφος ἄλλων ἀγγλων ποιητῶν ἀναπολεῖ γοθτικὴν μητροπολιτικὴν ἐκκλησίαν μυστηριωδῶς καὶ ἀμυδρῶς διακρινόμενην ἐντὸς ὀμιχλώδους πύλεως. Οὐδὲν τὸν δημοσιονομῶμενον του προδίδει τὸν ἐφημεριδογραφικὸν τόνου τῆς χαλαρότητος, τῆς ἀκηδεῖας ἢ ἀφροντισίας. Ὁ γράφων φαίνεται ἰθὺνόμενος ὑπὸ ὀξυστόμου τινος συνειδήσεως ἢ ὁ ἴδιος ἐφρόντισε νὰ διαπλάσῃ ἐν ἑαυτῷ. Τὸ εὐσυνείδητον εἶνε τὸ μυστικὸν τοῦ σθένους του. Αἰσθάνεται ὅτι ἡ διαπράξις κακοῦ δημοσιονομῆτος καθ' ὃν χρόνον δι' ἐπιμελείας καὶ περισκέψεως θὰ ἔγραφε καλῶς, εἶνε ἀνήθικος πρᾶξις. Ὡς κριτικὸς ἀνύψωσε καὶ ἐλέπτυνε τὴν ἀγγλικὴν λογοτεχνίαν καὶ τὴν ἀγγλικὴν ζωὴν παρασχῶν ἐν μέτρον διακρίσεως μετὰ ἀγροικίας καὶ ἀνθρωπισμοῦ. Τὸ βίαιον καὶ ἐκρηκτικὸν περὶ τὴν ἔκφρασιν τῶν αἰσθημάτων μας εἶνε ἀγροικία καὶ ἐπαρχιωτισμός, τὸ ἦμερον καὶ τὸ λελογισμένον εἶνε ἑλληνισμός. Ὁ ἑλλῆν (ἐννοῶ τὸν φύσει καὶ ἀντροφῆ εὐπατρίδην οἰασθήποτε φυλῆς) προτιμᾷ τὸ μετὰ λόγου πείθειν ἀπὸ τὸ πατάσσειν καὶ καυτηριάσειν. Δὲν φωνασκεῖ ἀποβλέπων εἰς τὸ αἶμα, τὰς αἰσθήσεις, καὶ τὰς προλήψεις μίᾳς φυλῆς ἢ μίᾳς τάξεως, ἀλλὰ διατυπώνει ζώσας ἰδέας ἀποβλέπων εἰς τὸν νοῦν καὶ εἰς τὴν ἠθικὴν συναίσθησιν παντὸς ἀνθρώπου. Τὸ φέρεσθαι σκαιῶς πρὸς διαφωνοῦτα, τὸ βασιζέειν γνώμας οὐχὶ ἐπὶ εὐρείας καὶ ἐπιμελοῦς ἐρεῦνης γεγονότων, τὸ καταρτίσειν προγράμματα οὐχὶ ἐπὶ τῇ βάσει καλῶς ἐσκεμμένων καὶ σταθμισθέντων σχεδίων, ἀλλὰ ἐπὶ τῇ βάσει φυλετικῶν αἰσθημάτων, ἢ παθῶν, ἢ συμφερότων, ἐπὶ προσωπικῶν συμπαθειῶν ἢ ἀντιπαθειῶν, ταῦτα δὲν εἶνε στοιχεῖα χαρακτηριστικὰ τοῦ ἑλληνικοῦ τρόπου τοῦ σκέπτεσθαι, καίτοι, φοβούμενα, εἶνε στοιχεῖα χαρακτηριστικὰ τῆς ἑλληνικῆς ἐφημεριδογραφίας. Σέβας εἶνε ἕτερον θεμελιώδες στοιχεῖον τοῦ ἑλληνιστῆ βίου, καὶ τὸ ἀνευ-

ρίσκομεν καὶ αὐτὸ εἰς τὸν χαρακτήρα τοῦ Ἄρνολδ—σέβας πρὸς τὸ θεῖον, ἀλλ' ὄχι πρὸς τοὺς θεολόγους, σέβας πρὸς τὸν ἑαυτὸν μας ὡς ἐλεγκτὴν τῆς διαγωγῆς μας, σέβας πρὸς τὴν γυναῖκα ὡς πηγήν τιμῆς καὶ γλυκύτητος. Ἐπίσης ἀρρενοπρέπεια, στωικὴ αὐτεξάρτησις, ἀποστροφή ἀπὸ παντὸς εὐτελοῦς, χυδαίου καὶ ῥυπαροῦ. Σωφροσύνη, ἡ ἀρχαία αὕτη ἑλληνικὴ λέξις. ἦτο σημαία καὶ συνθήμα τοῦ Ματθαίου Ἄρνολδ. Λέγω ἀρχαία ἑλληνικὴ διότι ἐν τῇ νεοελληνικῇ γλώσσῃ ἡ ἀκριβὴς ἐρμηνεία τῆς λέξεως σωφροσύνη ἀπαιτεῖ περίφρασιν ἐκ πολλῶν λέξεων. Σωφροσύνην οἱ ἀρχαῖοι λέγοντες ἐννοῦν μετριοπάθειαν μετ' αὐτοκρατήσεως, συνάμα δὲ σύνεσιν καὶ γλυκύτητα καὶ νηφαλιότητα καὶ προσέτι ἰσορροπίαν μετὰ ψυχῆς καὶ σωματικῆς, ἡγυειαν καὶ νοῦν ἀδρόν. Ὁ σὸφρων εἶνε ἀξία ἑαυτοῦ. Τὸ ἀττικὸν ἔλας εἶνε οὐχ ἦτον θεμελιώδες στοιχεῖον τοῦ ἑλλῆνιστῆ ἐκφράζεσθαι. Πολὺ δύσκολον διότι δὲν πρόκειται περὶ τῶν ἐπιπολαίων εὐφυλογοῦν ἐφ' αἷς διακρίνεται δεδομένους ἑλλῆν ἐφημεριδογράφους ἢ ἰλαρολόγους, καίτοι καὶ αὐταί, ἐφ' ὅσον εἶνε ἀθῶαι, κέκτηνται τὴν ἀξίαν των, ἀλλὰ πρόκειται περὶ ἄλλου δώρου. τοῦ δώρου δι' οὗ τις ἀντιλαμβάνεται ἐκ τῆς κομικῆς τῶν ἀπόψεως τὰ παράλογα περὶ του, τὸ ἀσυνάρτητον καὶ ἀστάθμιστον ἐν ταῖς δράσεσιν, ἐν ταῖς ἰδέαις καὶ ἐν τῇ διαγωγῇ τῶν περὶ ἡμᾶς. Τὸ δῶρον αὐτὸ συνήθως συνυπάρχει μετὰ σθεναροῦ χαρακτήρος καὶ εἰς τὸν Ἄρνολδ ὡς ποιητὴν καὶ ὡς κριτικόν, ἐχρησίμευσεν ὡς ὄργανον λίαν εὐεργετικῆς ἐπιδράσεως.

Τοῦτο ἀκριβῶς τὸ δῶρον καὶ ἡ ζῶσα ἰδέα τῆς σωφροσύνης εἶνε ἴσως ὄλος ὁ στόλος καὶ ὄλος ὁ στρατὸς ὧν ἡ Ἑλλάς ἔχει ἀνάγκη ὅπως προσανατολισθῆ μετὰ τὴν ἀγουσαν πρὸς τὸ ἑλλῆνιστῆ βίου. Μὴ ἔχοντες τὰ ἐφόδια ταῦτα ἀφήκαμεν τὰ ἰδεώδη μας, ἀτομικὰ καὶ ἔθνικα, νὰ μείνωσι χθαμαλά, διαμορφούμενα καθ' ὑπαγόρευσιν τῆς φωνῆς τῶν κατωτέρων ἐστίκτων μας. Ἐλησμονήσαμεν ὅτι ὑπάρχουσι καὶ στοιχεῖα ἄπερ δὲν δύναμεθα νὰ περιφρονήσωμεν ἀτιμωρητέ. Καὶ τὰ στοιχεῖα αὐτὰ ἀκριβῶς εἶνε τὰ οὐσιωδέστερα τοῦ ἑλλῆνισμοῦ—ἡ γλυκύτης, ἡ συμπάθεια, ἡ αὐστηρὰ φιλαλήθεια, τὸ μακρόθυμον, ἡ ἀλληλεγγύη, ἡ πνευματικότης, τὸ φιλέρευνον. Οὕτως ἢ ἄλλως ἐν τῇ ἰστορίᾳ μας, τὸ ὀπτικὸν νεῦρον τῆς ψυχῆς μας ἔπαθε νάρκωσιν καὶ ἀπὸ τῶν ἀπαραίτητων αὐτῶν στοιχείων ἐκρίναμεν ἐπὶ αἰῶνας ὄλους ὡς οὐσιώδη στοιχεῖα τὴν φιλαντίαν, τὴν ἀπάτην, τὴν σκληρότητα, τὴν ὀργήν, τὸν ἀνταγωνισμόν, τὴν πανουργίαν τὴν μισαλλοδοξίαν, τὴν χρηματοφοροσύνην, τὸ μισέρευνον. Ἀπαιτεῖται λοιπὸν ἰατρικὴ θεραπεία τοῦ ὀπτικοῦ νεύρου τῆς ψυχῆς μας. Πρὸς τοῦτο ἡ ἰσχυροποίησης τῆς θελήσεως εἶνε φάρμακον μεγάλης σπουδαιότητος, καὶ περὶ αὐτοῦ ἡ ΕΡΕΥΝΑ καταβάλλει πᾶσαν προσπάθειαν ὅπως διαφωτίξῃ ἀντλοῦσα ἐκ τῶν ἀρίστον πηγῶν τὰς νύξεις πρὸς καλλιέργειαν ὑγιούς καὶ ἰσχυρᾶς θελήσεως. Τὸ πᾶν εἶνε νὰ μετατεθῇ τὸ κέντρον τῆς θελήσεως ἀπὸ τοῦ κόσμου τῆς ἡλῆς (ἦτο τῆς ἀρνητικότητος) εἰς τὸν κόσμον τοῦ πνεύματος (ἦτο τῆς θετικότητος). Ἡ μετὰθεσις αὕτη εἶνε ἡ ἐγγύησις τῆς μονίμου ἐλευθερίας. Πάντων ἀνάσει τὸ πνεῦμα, καὶ ἐκτοῦ ἐὰν ταχθῶμεν μετ' αὐτοῦ, θὰ ταχθῶμεν κατ' ἀνάγκην μετὰ τῶν υποχειρίων αὐτοῦ. Τὸ ἡμέτερον πρόγραμμα:—ἀνθρωπισμὸς, πνευματικότης, ἔρευνα—καὶ ἡ συγκεκριμένη αὐτὸ λέξις βιονομῆς συνονομῆσει τὴν μέθοδον πρὸς καταρτισμὸν τοῦ τελείου γνώμονος τοῦ ἱκανοῦ νὰ ἐγγυηθῇ ὀλβιότητα καὶ μεγαλείου. Εἶνε προσέτι μία τῶν σοβαρωτέρων ἐργασιῶν τῆς ΕΡΕΥΝΗΣ, ἡ προσπάθεια ὅπως δημιουργηθῇ ὑγιᾶ δημοσίαν γνώμην, βασιζομένη ἐπὶ ὀριστικῶν συγκεκριμένων ἀρχῶν ἱκανῶν νὰ ἰθύνωσι τὰ ἄτομα καὶ τὸ σύνολον. Ἐκ τούτου ὑπάρχει ἐλπίς ν' ἀνοβολλήσῃ τάσις πρὸς ἀνθρωπισμόν, τάσις δηλαδὴ πρὸς ἐπικράτησιν τῶν ἀνοτέρων ὁρμεμψύτων τῆς ἀνθρωπίνης ἰδιοσυτοσίας. Τὸ ἐφ' ἡμῖν διὰ τῆς ΕΡΕΥΝΗΣ ἀγωνιζόμεθα νὰ κινή-

σωμεν τὸ γένος εἰς νέας ἐμπνεύσεις. εἰς νέους πόθους, εἰς νέας δυνάμεις, εἰς νέα κατορθώματα, εἰς νέους ὀρίζοντας ἐν πάσῃ σφαίρᾳ τοῦ βίου του. Ὡς προορισμὸν τῆς ΕΡΕΥΝΗΣ ἐτάξαμεν τοῦτο: νὰ διαχύνη φῶς καὶ θάλπος. Δὲν πρόκειται περὶ ἀναγεννήσεως, ἀλλὰ περὶ δημιουργίας νέου ἑλληνικοῦ ἔθνους, καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον πρέπει νὰ δημιουργήσωμεν δράκα ἑλλῆνων (φύσει καὶ ἀνατροφῇ εὐπατρίδων). Αὕτη τότε θὰ δημιουργηθῇ περιβάλλον οὗ ἐντὸς οἰοσθήποτε ἀναπνεῶν, θὰ ἀναπνέῃ ζωὴν καὶ αὐτανάπτυξιν. Μία δρᾶξ τοιαύτη εἶνε ἀπείρω πολυτιμωτέρα μίᾳς μοίρας θωρηκτῶν. Στόλοι δημιουργοῦνται εὐκόλως ὅταν ὑπάρχῃ πλοῦτος. πλοῦτος δὲ παράγεται ἀκατασχέτως ὅταν ὑπάρχουν πολλοὶ χαρακτήρες ἰσχυρᾶς θελήσεως καὶ ἀδαμαντίνης χρηστότητος. Ἀληθῶς σωφροσύνη εἶνε τὸ εὐσεβεῖν θὰ εἴμεθα καταβάλλοντες προσπάθειαν πρὸς ναυπήγησιν ἡ ἐπιτραπήτω ἢ λέξις διὰ τὸ ἐπίκαιρον) ναυπήγησιν δρακὸς τοιούτων ἑλλῆνων. Λαχεῖα διὰ στόλους! Ἄν τὰ λαχεῖα δὲν ἦσαν αὐτόχρομα μετὰ ἐκφρασεῖς τοῦ χαρακτήρος, θὰ ἔλεγον, λαχεῖα μᾶλλον πρὸς ἴδρουν ἐκπαιδευτηρίων, φυτωρίων ἀνθρωπισμοῦ καὶ σωφροσύνης. Ἀπωλέσθησαν πολλά εὐκαιρία—αἱ πλείους—ἀλλὰ δὲν ἀπωλέσθησαν πᾶσαι. Ὑπάρχει ἀκόμη καιρὸς. Θὰ ἔλθῃ ἡμέρα καθ' ἣν θὰ οἰκτερώμεν τὰ παρόντα ἰδεώδη μας. Ἀλλὰ θὰ εἶνε πολὺ ἄργα τότε—καὶ οὐαί!—ἐκτὸς ἐὰν ἐγκαίρως τὸ γένος ἀποκτήσῃ τὴν κλεῖδα ἢ τῷ προσφέρει ἡ ΕΡΕΥΝΑ. Τὸ μεσαιωνικὸν οἰκοδόμημα εἶνε ἐτοιμώροπον καὶ θὰ πέσῃ. Πῶς θὰ τὸ ἀντικαταστήσωμεν; Τίς τότε θὰ ποιμάνῃ, τίς θὰ ἰθύνῃ, πόθεν ἡ κραταιώσις ἴνα λυτρωθῇ τὸ γένος ἀπὸ καλπάζουσας ἀπόγνωσιν, ἢ δαιμονισμόν καὶ ἐξαχρείωσιν; Τίς; πόθεν, ἐκτὸς ἐὰν τὸ ἔθνος ἀντιληφθῇ τίς φυλάττει τὴν κλεῖδα τῆς ζωῆς. Καὶ τῆς Ἰαπωνίας ὑπέρτερα θὰ συνετελεῖ ἡ Ἑλλάς ὑπὸ τῶν ὄρων τοῦτον—νὰ ἀντιληφθῇ ποῦ εἶνε ἡ κλεῖς.

ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ.

Διὰ τῶν δύο προλαβόντων τευχῶν διεξηγήθησαν αἱ ἀρχαὶ αἰτίαι εἶδε νὰ διέπωσι τὴν κατωτάτην ἐκπαίδευσιν, ἥτις θὰ κατελάμβανε τέσσαρα ἔτη, καὶ τὴν μέσην ἐκπαίδευσιν, γενικώτερον μὲν, μέχρι ἡλικίας 14 ἐτῶν ὅσον ἀφορᾷ ἐξασφάλισιν ὑγείας καὶ ἀνακάλυψιν ἰδιοφυίας, ἐιδικώτερον δὲ, μέχρι ἡλικίας 18 ἐτῶν ὅσον ἀφορᾷ χρησιμοποίησιν τῆς ἀνακαλυφθείσης ἰδιοφυίας. Προκειμένου ἤδη νὰ διεξηγηθῶσιν αἱ ἀρχαὶ αἰτίαι εἶδε νὰ διέπωσι τὴν ἀνωτάτην παιδείου ὑποθέτομεν ὅτι ἐλειτούργησε τὸ ἡμέτερον σχέδιον ἐπὶ δεκαεξέτη, ὅτι δηλαδὴ διερρυθμίθησαν συνωδὰ πρὸς αὐτὸ ἐπὶ δεκαεξαετία ἢ τε κατωτάτη καὶ ἡ μέση παιδεία. Ἐχομεν ἐνώπιον ἡμῶν περὶ τοὺς ἐκατοντακχιλίους ἐφήβους ἀμφοτέρων τῶν φύλων. Πρωτίστον μέλημα ἡμῶν ἔσται ἡ προσήκουσα οἰκησις ἐκάστου τῶν ἐφήβων τούτων. Ἡ ἱκανοποίησις τῆς ἀνάγκης ταύτης διδὲ ἀμέσως, οἰνοὶ αὐτομάτως, γένεσιν εἰς δέκα πανεπιστήμια. Τὸ γεγονός εἰς οὐδεμίαν ἐμβάλλει ἡμᾶς ἀμηχανίαν ἢ σύγχυσιν διότι ἔχομεν μελετήσαι τὸ σύστημα τῆς Ὄξφορδης καὶ τῆς Κανταβρυγίας, οὗ τὰ πλεονεκτήματα παρελάβομεν ἀπορρίψαντες τὰ ἐλαττώματα αὐτοῦ. Ἐπὶ τῇ βάσει τῆς πείρας ταύτης ὀργανίζομεν τὰ δέκα ἡμῶν πανεπιστήμια οὕτως

ὥστε ἕκαστον αὐτῶν νὰ ἔχῃ περὶ ἑαυτὸ καὶ ἐξ ἑαυτοῦ ἐξαρτωμένας, δεκαπέντε δορυφόρους Σχολὰς ἄς ὀνομάζομεν Συμβιωτήρια. Πράγματι τὰ δεκαπέντε Συμβιωτήρια δὲν εἶνε δορυφόρα κεντρικοῦ τινος Ἰδρύματος, ἀλλὰ μέλη ὁμοσπονδίας, καὶ ἡ ὁμοσπονδία αὕτη εἶνε τὸ πανεπιστήμιον. Τοιαῦτα ὁμοσπονδίας ἐννοῶ ὅτι θὰ ἔχομεν ἀμέσως δέκα, μετὰ δεκαεξαετία ἀπὸ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ συστήματος. Ἀλλὰ ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος ὁ ἀριθμὸς τῶν πανεπιστημίων μας (τῶν ὁμοσπονδιῶν) κατ' ἀνάγκην θὰ αὐξήσῃ μέχρι οὗ ὁ ὀλικὸς αὐτῶν ἀριθμὸς φθάσῃ εἰς 30. Πᾶν ὅ,τι διδάσκεται σήμερον εἰς τὸ πανεπιστήμιον δύναται νὰ διδάσκηται καὶ εἰς τινα τῶν ἡμετέρων 30. Ἄλλ' ἔχομεν ζωτικὴν ἀνάγκην πανεπιστημίον ἐιδικῶς ἀφιερωμένον εἰς τὴν γεωργίαν, τὴν ναυτιλίαν, τὴν ἀρχιτεκτονικὴν, τὴν μεταλλουργίαν, τὴν ὀρυκτολογίαν, τὴν μηχανικὴν, τὴν μουσικὴν. Τὰ πανεπιστήμια ταῦτα ἰδρύνονται ἐν πάσαις ταῖς ἐπαρχίαις τοποθετούμενα ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τὸν εἰδικὸν κλάδον ὃν διδάσκουσιν. Οὕτω, παραδείγματος χάριν, ἐν πανεπιστήμιον ἐιδικῶς ἀφιερωμένον εἰς τὴν γεωργίαν ἰδρύνεται ἐν γεωργικῇ ἐπαρχίᾳ, ἐν πανεπιστήμιον ἀφιερωμένον εἰς τὴν ναυτιλίαν ἰδρύνεται πλησίον εἰς λιμένας. Πάντα τὰ μέσα καὶ μηχανήματα πρὸς ἐκμάθησιν τοῦ κλάδου εἰς ὃν ἐν πανεπιστήμιον εἶνε ἀφιερωμένον θὰ εὐρίσκονται ἐν προσήκουσῃ ὀργανώσει εἰς τὰ Συμβιωτήρια τὰ συναπαρτίζοντα αὐτό. Οὕτω προκειμένου περὶ πανεπιστημίον ἀσχολούμενον κυρίως εἰς τὰς φυσικὰς ἐπιστήμιας, τὰ δορυφόρα αὐτοῦ Συμβιωτήρια θὰ παρέχουσι πᾶν μέσον ἐρευνῶν ἀστρονομικῶν, ἐρευνητῶν μικροσκοπικῶν, ἐρευνῶν τοῦ ἠλεκτρισμοῦ, τῆς χημείας, τοῦ ἤχου, τοῦ φωτός, τῆς θερμότητος κλπ.

Τὸ ἡμέτερον ἐκπαιδευτικὸν σύστημα, δυνάμει τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ καθ' ἣν ἡ μαθητεία ἐκτείνεται ἐπὶ 17 ἔτη, εἶνε εἰς θέσιν νὰ παρέχῃ ὄχι μόνον τὴν γνώσιν μίᾳς τέχνης, ἀλλὰ καὶ τὴν εὐκαιρίαν πρὸς ἐφαρμογὴν τῆς ἀποκτηθείσης τέχνης—ἐφαρμογὴν αὐτῆς ἐπ' ἀμοιβῇ. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον, ἐν συναφείᾳ πρὸς ἕκαστον Συμβιωτήριον λειτουργοῦσιν (ὅπως καὶ ἐν τοῖς σχολείοις τῆς κατωτάτης καὶ τῆς μέσης παιδείας) πολλὰ ἐργαστήρια ἐν οἷς ἐνασκεῖται χρῆσιμός τις τέχνη καὶ ἐν οἷς πᾶς φοιτητῆς ἐργάζεται ἐξ ὥρας τὴν ἡμέραν.

Ἐννοεῖται ὅτι ἡ λοιπὴ ὑπηρεσία, οἶον μαγείρεμα, καθαρισμός κλπ. ἐκτελεῖται ὑπὸ τῶν φοιτητῶν ἐκ περιτροπῆς.

Ἐν συναφείᾳ πρὸς γεωργικὸν πανεπιστήμιον ὑπάρχουσιν ἐκτάσεις γῆς ἐν αἷς φύονται σιτηρὰ καὶ καρποὶ πρὸς χρῆσιν τῶν φοιτητῶν καὶ καθηγητῶν τοῦ τε γεωργικοῦ πανεπιστημίου καὶ ἐπίσης ἐκάστου ἐκ τῶν ἄλλων. Τοιοῦτοτρόπως χρησιμοποιοῦνται αἱ τόσαι χέρσοι γαίαι αἱ διψώσαι χέρσας καὶ ἐγκατεβλάτους. Εἶνε γεγονὸς πιστοποιούμενον ὑπὸ ἀκριβῶν ἐπιστημονικῶν ὑπολογισμῶν ὅτι ἐὰν ἡ Ἑλλάς ἐκαλλιερῆτο ὅπως τὸ

Βέλγιον θὰ ἠδύνατο νὰ δόσῃ τροφήν εἰς 7 ἑκατομύρια κατοίκων, καὶ ἐὰν ἐκαλλιέργειτο ὅπως ἐνιαχοῦ τῆς Ἀγγλίας, ὅπως ἐν Λομβαρδία, ὅπως εἰς τὰ περίξ τῶν Παρισίων, θὰ ἠδύνατο νὰ θρέψῃ πληθυσμὸν 10 ἑκατομμυρίων. "Ὅ,τι ἀληθεύει περὶ τῆς γεωργίας, ἀληθεύει ἐπίσης καὶ περὶ πάσης βιομηχανίας, καὶ εἶνε βέβαιον ὅτι δοθέντος ὕλικου, ὀργανισμοῦ καὶ νοῦ, ὁ πλοῦτος ὅστις δύναται νὰ παραχθῇ εἶνε ἀνεξάντλητος.

Ἡ διαρρύθμισις τῶν ἐργαστηρίων εἶνε τοιαύτη ὥστε ὅχι ὅλοι οἱ φοιτηταὶ νὰ ἐργάζονται ἐν τιμῇ ἐξ αὐτῶν, ἀλλ' ἕκαστος φοιτητῆς νὰ ἐργάζεται ἐν αὐτῷ ἀριθμῶν τινα ὥρων. Τοιοῦτοτρόπως εἰς φοιτητῆς, ἐνῶ ἀφ' ἐνὸς θὰ ἐμελέτα ἀστρονομίαν ἢ νομικά, θὰ ἀφιέρου ἄλλας ὥρας τῆς ἡμέρας εἰς ἐνάσκησιν προσοδοφόρου ξυλουργικῆς, φερ' εἰπεῖν. Μία φοιτήτρια, ἐνῶ ἀφ' ἐνὸς θὰ ἐμελέτα μαθηματικά, ἢ μουσικὴν, θ' ἀφιέρου καὶ ὥρας τινας ἄλλας τῆς ἡμέρας εἰς ἐνάσκησιν προσοδοφόρου ὄρωλογοποιίας ἢ ῥαπτικῆς.

Σημειώτεον ὅτι αἱ διανοητικαὶ σπουδαὶ εἶνε ἐντελῶς προαιρετικαί. Μόνον οἱ ἔχοντες ἔρωτα πρὸς αὐτὰς θὰ τὰς ἀκολουθῶσιν, οἱ δὲ λοιποὶ θὰ εἶνε ἐλεύθεροι νὰ ἀφιερῶσι πλείοτερον χρόνον εἰς τὰ ἐργαστήρια, ἢ ἐπὶ τῶν ἐπαυλεων, ἐκτὸς ἐὰν προτιμῶσι νὰ σπαταλήσωσι τὸν πολυτίμον χρόνον τῶν ἀκολουθοῦντες σπουδὰς ἐξ ὧν οὐδὲν ὄφελος θὰ ἀποκομίσωσι ποτέ, ἀφοῦ δὲν ἔχουσι πρὸς αὐτὰς ἔρωτα. Μία ἐγγύσις ὑπάρχει πάντοτε κατὰ τῆς σπατάλης ταύτης τοῦ πολυτίμου χρόνου, ὅτι δηλαδὴ εἰσὶ πάντες ὑπόχρεοι νὰ ἐργάζονται εἰς τὰ ἐργαστήρια καὶ ἐπίσης νὰ γυμνάζονται στρατιωτικῶς φοιτηταὶ καὶ φοιτήτριαι. Ἐπειδὴ ἀνεφέρα στρατιωτικὰ γυμνάσια δέον νὰ σημειώσω τοῦτο ὅτι τὰ μὲν στρατιωτικὰ γυμνάσια θὰ εἶνε ὑποχρεωτικά εἰς ὄλους, ἀλλ' ἡ στρατιωτικὴ θητεία θὰ εἶνε προαιρετικὴ. Ἐφαρμοστικῶς τῆς ἀρχῆς ταύτης ὅχι μόνον τὸ ἔθνος ὡς σύνολον καθίσταται ἰσχυρότερον, ἀλλὰ καὶ τὸ ἄτομον ἀποκτὰ πλείονα συναίσθησιν ἐλευθερίας καὶ ἀνεξαρτησίας. Μέχρις οὐ αὐτὴ ἡ ἀρχὴ ἐφαρμοσθῆ, δὲν εἶνε δυνατόν νὰ ἐπικρατῇ ἄλλο τι ἢ ἡ τυραννία τοῦ στρατιωτικισμοῦ χωρὶς τὴν ἐγγύσιν περὶ μαχιμότητος ἐν ὥρα ἀνάγκης. Θὰ εἶπῃ τις "μὰς ὑπεσχέθης ἄρθρον περὶ πανεπιστημιακῆς παιδείσεως καὶ μέχρι τοῦδε μὰς ὠμίλησες μόνον περὶ ἐργαστηρίων καὶ στρατιωτικῆς μορφώσεως." Ἄπ' ἐναντίας ὅ,τι εἶπον εἶνε ἡ οὐσία τῆς πανεπιστημιακῆς παιδείσεως, διότι τὰ τριάκοντα πανεπιστήμια, ὡς ἐκ τοῦ συστήματος οἶον ἐλειτούργησεν εἰς τὰ δύο πρῶτα στάδια τῆς Παιδείας, θὰ διοικῶνται ὑπ' ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν ὑπερόχου διανοίας καὶ ὑπερόχου ἡθους, καὶ πὰς προσερχόμενος εἰς ἐξετάσεις θὰ εὐρίσκειται ἐνώπιον ἐξεταστοῦ οὐ ὑπέρτατον ἰδεῶδες εἶνε νὰ ἀναγνωρίζῃ μόνον μάθησιν, χαρακτηριστικὰ καὶ χρησιμότητα, ὡς ἀναμφισβήτητα συστατικὰ τοῦ ἐξεταζομένου. Ἐπειτα ἐπικρα-

τοῦσα ἀρχὴ τοῦ ἡμετέρου συστήματος τούτου εἶνε ὅτι δέον νὰ ὦσι προσिताὶ εἰς τοὺς φοιτηταὺς πᾶσαι αἱ εὐκαιρίαι πρὸς τελειοποίησιν ἐν παντὶ κλάδῳ πρὸς ὃν ἔχουσι γνήσιον ἔρωτα, καὶ ἐξ οὗ θὰ ἀπεκρίβωσιν οἰουδήποτε γνήσιον, ἀξιόζηλον προσόν. Προσέτι, καὶ τοῦτο εἶνε ἡ ψυχὴ τῆς ἀκαδημαϊκῆς μορφώσεως, ἕκαστον Συμβιωτήριον θὰ ἔχη εὐρείας καὶ λαμπρὰς αἰθούσας ἐν αἷς θὰ συγκροτοῦνται συχρὰ συναθροίσεις ἀμφοτέρων τῶν φύλων, καὶ θὰ ἀνταλλάσσονται ἐπισκέψεις ἀπὸ τῶν διαφόρων Συμβιωτήριων, συστηματικῶς καὶ ἐν ἀναφορᾷ πάντοτε πρὸς τὴν ἐπιδίωξιν τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ ἡθους καὶ τῆς ἀκαδημαϊκῆς μορφώσεως. Προσθετέον ὅμως ὅτι πάντες οἱ οὗτω ἐν τοῖς Συμβιωτήριον διαμορφούμενοι, οἵτινες συγχρωτίζονται ἀδελφικῶς ὅσῳδήποτε διαφέρει ἡ κοινωνικὴ αὐτῶν θέσις, ἐν τῇ συναισθήσει ὅτι ἐργάζονται ὅλοι διὰ τῶν χειρῶν τῶν, καὶ ὅλοι διὰ τῶν διαφορῶν ἰκανοτήτων τῶν αὐξάνουσι τὴν ὀλβιότητα καὶ τὴν αἴγλην τοῦ συνόλου, ἀποδεικνύμενοι οὕτω ἴσοι πρὸς ἀλλήλους, ἐν τῇ συναισθήσει τῶν ταύτη βαπτίζονται διὰ τὸ ὑπόλοιπον τοῦ βίου του εἰς ἀληθεῖς ἰπποτάς καὶ εὐπατρίδας. Καὶ ἰδοὺ διατί. Ἀπὸ μικροτάτης ἡλικίας ἐντυπώνονται εἰς τὴν καρδίαν ἐκάστου τὰ αἰσθήματα ἐκεῖνα τῆς ἀνεξαρτησίας, τῆς αὐτοπεποιθήσεως, τῆς χρησιμότητος, τῆς ἀλληλεουλαβείας ἅτινα συναποτελοῦσι τὴν βάσιν τοῦ ἱπποτικοῦ χαρακτῆρος. Ἐπομένως ὁ οὗτω ἀνατρεφόμενος, μακρὰν τοῦ νὰ φιλοδοξῇ ὑπολαύσει καὶ ἀμερινομνησίαν, θὰ ἀνησυχῇ περὶ τοῦ πῶς νὰ ἐκτελέσῃ ἐπιμελῆστερον καὶ τελεσφορότερον τὸ καθήκον του ἀκριβῶς ὡς νὰ ἐπρόκειτο περὶ τῆς τιμῆς του, καὶ πάντες θὰ θεωρῶσιν ὡς εὐγενῆ καὶ ἔντιμον χαρακτήρα ἐκεῖνον ὅστις ἔμαθε νὰ ὑπηρετῇ ὡς ἀρίστα τοὺς ὁμοίους του. Ἄν τοῦτο δὲν εἶνε πανεπιστημιακὴ παιδείσις, τί ἄλλο δύναται νὰ εἶνε;

Ἦδῃ, περατωθείσης προσηκόντως τῆς ἐκπαιδεύσεως ἀμφοτέρων τῶν φύλων ἐν ἡλικίᾳ 21 ἐτῶν, ἡ πολιτεία δύναται νὰ εἶπῃ ὅτι ἐξεπλήρωσε τὴν ὑποχρέωσίν της πρὸς τὰ τέκνα τῆς πατρίδος. Ἀπομένει τώρα καὶ αὐτὰ νὰ ἐκπληρώσωσι τὰς ὑποχρεώσεις τῶν πρὸς τὴν πολιτείαν. Τὸ πρῶτον βῆμα πρὸς τὴν ἐκπλήρωσιν ταύτην εἶνε νὰ ἀποδόσωσι τὰ τροφεία, τὰ δίδακτρα καὶ τὰς μερίμνας, ἐν μορφῇ ἐκδουλεύσεως πρὸς τὸ κράτος—ἐν συγκεκριμένη μορφῇ ὑπηρεσίας. Ἐντεῦθεν τὸ πρῶτον καθήκον τοῦ περατοῦντος τὰς σπουδὰς του ὡς ἄνωτέρω, εἶνε νὰ τοποθετηθῇ ἐπὶ τετραετίαν τοῦλάχιστον ὡς (ἔμμισθος, ἐννοεῖται) δημόσιος λειτουργός, ἢτοι ὑπάλληλος ἐργαζόμενος χρῆσιμος ὁκτῶ ὥρας τὴν ἡμέραν, πρὸς παραγωγήν προϊόντος τινοῦ, ὕλικου ἢ ἢτικῶ ὡ ἀναγκαίου τοῦ εἰς τὸ ἔθνος. "Ὅσοι ὅμως τῶν, ὡς εἴρηται, μορφωθέντων ἔχουσι ἴδιον πλοῦτον δύναται ἂν θέλωσι νὰ καταθέσωσιν εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον μέρος τοῦ πλοῦτου τῶν ἀντὶ νὰ ὑπηρετήσωσιν ἐπὶ τετραετίαν.

Ἐπὶ τοιοῦτον σύστημα δημοσίας ἐκπαιδεύσεως, οἶον διεξηγήθη ἐν τῷ προκειμένῳ ἄρθρῳ καὶ ἐν τοῖς δυσὶ προηγουμένοις,* τὰ ἐξῆς ἀγαθὰ θετικῶς ἐξασφαλίζονται: α.) τὰ τέκνα τῆς πατρίδος τρέφονται, ἀνατρέφονται, περιθάλπονται, γυμνάζονται καὶ ἐκπαιδεύονται, κατὰ τὸν τελεσφορότατον τρόπον β.) παρέχεται ταυτοχρόνως ἀσχολία ἄρμωδι καὶ προσοδοφόρος εἰς πάντας ὧν ἡ ἡλικία εἶνε 25 ἐτῶν καὶ κάτω γ.) ἐπιτυγχάνεται ἐγγύς εἰς 25 ἐτῶν καὶ ἐντίμου σταδίου εἰς πάντας ἐπὶ χρησίμου καὶ ἐντίμου σταδίου εἰς πάντας ὅσοι ἐπιθυμοῦν νὰ διαμείνωσιν ἰσοβίως ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τοῦ κράτους. Ταῦτα πάντα ἐξασφαλίσθησαν ἀντὶ μικροτάτης μόνον ἐπεμβάσεως εἰς τὴν ἀτομικὴν ἐλευθερίαν. Ἡ μόνη περίπτωσις καθ' ἣν ἐγένετο τοιαύτη ἐπέμβασις εἶνε ἡ ἀφορῶσα τὸν ὅρον τῆς τετραετοῦς δημοσίας ὑπηρεσίας, ἢ τὴν ἀντ' αὐτῆς πληρωμὴν χρηματικοῦ ποσοῦ. Ἄλλὰ τί εἶνε τοῦτο ἀπέναντι τοῦ ἐπαχθεστάτου ζυγοῦ ὃν καλοῦμεν στρατιωτικὴν θητείαν; Ἡ ἐν λόγῳ τετραετῆς δημοσίας ὑπηρεσίας δὲν εἶνε ποσῶς ὑπέρογκος θεωρουμένη ὡς πληρωμὴ τῶν κοσμοσσιαίων ἀγαθῶν ἅτινα ἐπεδαψίλευσεν ἡδῇ ἡ ζητούμενα τὸν ἐλαφρὸν ὅρον τοῦτον πατρίς. Ἄλλως τε καὶ αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν ὁ ὅρος εἶνε αὐτόχρημα τύχη καὶ ἀποκατάστασις, εἶνε ἑναρξίς βεβαίου σταδίου, εἶνε πλοῦς πρὸς ἀσφαλῆ λιμένα. Ἀναλογισθῶμεν δὲ τὸ σπουδαῖον ἐπακολούθημα ὑπὸ γενικὴν κοινωνικὴν ἔποψιν: "Ὅχι μόνον ἡ ἔνδεια καὶ ἡ χρηματικὴ στενοχωρία σχεδὸν καταργεῖται καὶ ἐκλείπει ἀπὸ προσώπου τῆς πατρίδος, ἀλλὰ καὶ ἡ διάπτωσις οἰουδήποτε ἐγκλήματος καθίσταται ἀδύνατος, παντὸς σχεδὸν ἐλατηρίου εἰς ἐγκληματικότητα αἰρομένου. Ἄλλὰ τὸ οὐχ ἦττον σπουδαῖον ἐπακολούθημα τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ ἡμετέρου συστήματος ἔσται ὅτι πᾶσαι αἱ μωραὶ κοινωνικαὶ διακρίσεις, ὅπουδήποτε ὑπάρχουσι, θὰ ἐκλείψωσι, διότι ἀξία καὶ τιμὴ θὰ ἀποδίδεται μόνον εἰς τὴν χρησιμότητα, τὴν ἀγαθότητα, τὴν καλλονήν, τὸ σθένος καὶ τὴν πνευματικότητα. Πάντα δὲ ταῦτα τὰ δῶρα τὸ σύστημά μας καλλιέργει καὶ ἀναπτύσσει καὶ παρέχει τοῖς πᾶσιν. "Ὅλοι θὰ χαίρωσι τὰ δῶρα ἅτινα τώρα χαίρουσιν ὀλίγοι προνομιούχοι, καὶ ἐπομένως ἡ πατρίς ἡμῶν θὰ εἰσελθῇ εἰς περίοδον ὀλβιότητος καὶ εὐδαιμονίας οἷα μόνον προεφαντεῖται μέχρι τοῦδε εἰς τὰ ὄνερα τῶν φιλοσόφων καὶ τῶν ποιητῶν. "Ἴσως εἶπῃ τις ὅτι αὐτὰ δὲν εἶνε δυνατόν ποτε νὰ πραγματοποιηθῶσιν. Ὁ λέγων τοῦτο ὑποστηρίζει τὸ δόγμα του ἐκ δύο λόγων. Δυοῖν θάτερον δηλαδὴ σκέπτεται, ἢ ὅτι αὐτὰ δὲν εἶνε δυνατόν νὰ πραγματοποιηθῶσι διότι μὰς λείπει ἡ ἀπαιτούμενη ἀνατροφή ὥστε νὰ τὰ ἐπιδιώξωμεν καὶ τὰ ἐπιτύχωμεν, ἢ δὲν εἶνε δυνατόν νὰ πραγματοποιηθῶσι, φρονεῖ, διότι μὰς λείπουσι τὰ χρηματικὰ μέσα. Ὅσον μὲν ἀφορᾷ τὴν ἀπαιτούμενην ἀνατροφήν ἡμεῖς

* ΕΡΕΥΝΑ Ἰουλίου καὶ Ὀκτωβρίου.

περὶ αὐτοῦ ἔχομεν προνοήσει παραλαβόντες τὰ τέκνα ἀπὸ τῆς μικροτάτης ἡλικίας τῶν, ἵνα τὰ γαλουχήσωμεν συναφᾶ πρὸς τὸ σύστημά μας. Ὅστε μετὰ τινα ἔτη δὲν εἶνε φόβος νὰ μὰς λείψουν αἱ ἀπαιτούμεναι διάνοιαι καὶ καρδίαὶ καὶ θελήσεις πρὸς πραγματοποίησιν τοῦ σχεδίου. Ὅσον δὲ ἀφορᾷ τὰ χρηματικὰ μέσα διὰ τὴν ἐφαρμογήν, εἰμεθα σύμφωνοι ὅτι ἡ ἀπαιτούμενη δαπάνη εἶνε πολὺ μεγάλη. Ἄλλ' ἂν κατόπιν ἐρεύνης ἀνακαλύψωμεν ὅτι καίτοι εἶνε μεγάλη εἶνε ὅμως ἐπιτεύξιμος ἄνευ κἂν φορολογίας, τότε δὲν θὰ ὑπάρχῃ ἀντίρρησης, πᾶς δὲ νοήμων θὰ ἀντιληφθῇ ὅτι τὸ σύστημά μας εἶνε πραγματοποιήσιμον. Ἴδωμεν εἰς τὸ προσεχὲς τεύχος περὶ τῆς δαπάνης.

ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ ΚΑΙ ΠΛΟΥΤΟΣ.

Ἐν τῇ ΕΡΕΥΝῃ τοῦ Ὀκτωβρίου, διερμηνευομένων τῶν ἀρχῶν τοῦ Ρώσκιν, ὑπεδείχθησαν ἀκροθιγῶς αἱ φάσεις τοῦ ὀλέθρου δι' οὐ ἀπειλεῖ τὸ ἔθνος ἡ ὀρθόδοξος πολιτικὴ οἰκονομία. Χωροῦμεν ἤδη εἰς τὴν συμπλήρωσιν τῆς ἐρεύνης τοῦ θέματος ἀφορώντες εἰς τὴν ὑπόδειξιν τῆς εὐεργετικῆς ἐπιδράσεως ἣν θὰ ἴσκει ἐπὶ τοῦ ἔθνους ἡ ἀναστήλωσις τῶν ζωσῶν ἰδεῶν ἐξ ὧν ἀπορρέει ἡ ὑγίης καὶ ἀληθῆς ἐπιστήμη τοῦ πλοῦτου καὶ ἄς ἀποκλείει ἐκ τῆς σφαίρας τῆς ἡ ψευδῆς ἐπιστήμης ἢ ὀνομαζομένης πολιτικῆς οἰκονομίας. Ἡ μέχρι τοῦδε ἔρευνα ἡμῶν διέτριψεν ἐν μέρει εἰς τὸ ἀξίωμα ὅτι ἀπαιτεῖται αὐστηρὰ διάκρισις μεταξὺ πλοῦτου δικαίου καὶ πλοῦτου ἀδίκου. Ἐνόςφω δὲν διαγράφεται γνώμων τις διακρίνων ἐπακριβῶς τὸν ἐκ δικαιοσύνης προερχόμενον πλοῦτον ἀπὸ τὸ ἐξ ἀδικίας προερχόμενον χρῆμα, ὁ κίνδυνος τοῦ ἔθνους συνίσταται εἰς τὸ ὅτι οἰκοδομοῦμεν ἐπὶ τοῦ ψεύδους καὶ ἐπομένως βαδίζομεν πρὸς ἐπαίσχυντον θάνατον. Ἄλλ' εἶνε ἐπάναγκες νὰ ἀναλύσωμεν περισσότερο τὴν ἐτυμηγορίαν ταύτην, ἔχοντες ὑπ' ὄψιν ὅτι πολλοί, ποικίλοι καὶ πολύτροποι εἶνε αἱ φάσεις καὶ αἱ κατηγορίαι τοῦ ψεύδους. Φερ' εἰπεῖν, μία προσποίησις εἶνε ψεῦδος, μία "ἄθῳα" διαφήμισις εἶνε ψεῦδος, μία "εὐφυῆς" στρατηγικότης εἶνε ψεῦδος, ἢ πρὸς τὸ θεαθῆναι τᾶσις εἶνε ψεῦδος. Οὐσία τοῦ ψεύδους εἶνε ἡ ἐξαπάτησις καὶ ζημία τοῦ ἄλλου. Πᾶν δὲ ἀπόκτημα κατορθούμενον δι' οἰασδήποτε ἐξαπάτησεως τοῦ ἄλλου ἄγει εἰς ἠθικὸν θάνατον, ἐπομένως πᾶσαι αἱ φάσεις τοῦ ψεύδους. Οὔτω παρακμάζουσι καὶ θνήσκουσι τὰ ἔθνη. Ὁ ζητῶν πλοῦτον ἐπὶ ζημίᾳ τοῦ ἄλλου ζητεῖ ἠθικὸν θάνατον, καὶ τὸν εὐρίσκει ἐν ὄλη τῇ εἰδεχθείᾳ του ἅπαξ ἐπιτυχῶν τὸ ζητούμενον ὑπὸ τοιοῦτους ὄρους. Πᾶς θάνατος εἶνε ἐπακολούθημα καταστάσεως δημιουργουμένης ὑπὸ μὴ ὑγείας. Ἡ δικαιοσύνη εἶνε ἠθικὴ ὑγεία ἐπομένως ἐπακολούθημα τῆς ἀδικίας εἶνε ὁ ἠθικὸς θάνατος. Οὐδεμία ἠθικὴ ἴασις εἶνε δυνατὴ ἄνευ τοῦ ἡλίου τῆς

δικαιοσύνης, ὅστις διχάζει καταμερίζει καὶ τηρεῖ ἐν πλάστῳ καὶ ἰσορροπία, δηλαδή ἐν ἀρμονία, τὰ ἡμισφαίρια τῆς ἀνθρωπίνης συστάσεως. Τὸ οὐσιώδες προκειμένου περὶ πλούτου εἶναι ἡ δικαιοσύνη. Ἡ φιλανθρωπία εἶναι σθερὰ ὡς βᾶσις τῆς κοινῆς, ἰδίως διότι τείνει ν' ἀποστρέψῃ ἀφ' ἡμῶν τὸν ἥλιον τῆς δικαιοσύνης. Βασιζόμενοι ἐπὶ τῆς ἐλεημοσύνης κινδυνεύομεν νὰ θεωρήσωμεν περιττὴν τὴν δικαιοσύνην. Οἱ διδάσκοντες τὴν ὀρθόδοξον πολιτικὴν οἰκονομίαν παρέβλεψαν ἐντελῶς τὴν ἐννοίαν ταύτην τῆς δικαιοσύνης, καὶ λέγουσιν ὅτι διδάσκουσι τὴν "ἐπιστήμην τοῦ πλουτεῖν ἀνεξαρτήτως ἠθικῶν βλέψεων." Ἀλλὰ τότε μέρος τῆς ἐπιστήμης τοῦ πλουτεῖν ἀνεξαρτήτως ἠθικῶν βλέψεων δύναται νὰ εἶναι καὶ ἡ δηλητηρίασις, ἢ ἡ νόθευσις τροφίμων, ἢ ἡ ἐκβίασις, ἢ ἡ ληστεία, ἢ ὁ σφετερισμὸς περιουσίας διαπιστευθείσης ἡμῖν, ἢ καὶ αὐτὴ ἡ λωποδυσία. Πάντα ταῦτα εἶναι μέσα ἐπιτεύξεως πλούτου ἀνεξαρτήτως ἠθικῶν βλέψεων. Ἐννοεῖται δὲν λέγομεν ὅτι ὁ καθηγητὴς τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας ἐπιδοκιμάζει τὰ εἰρημένα μέσα ἐπιτεύξεως πλούτου. Ὅχι, αὐτὰ δὲν τὰ θεωρεῖ οὔτε δίκαια οὔτε νόμιμα, ἀλλ' ἐπιδοκιμάζει ἄλλα ἄτινα δὲν θεωρεῖ μὲν δίκαια, θεωρεῖ ὅμως νόμιμα. Θὰ ἦτο εὐχὴς ἔργον νὰ καθορισθῇ ἡ σχέσις μεταξὺ τοῦ νομίμου καὶ τοῦ δικαίου καὶ ἂν ἡ πολιτικὴ οἰκονομία ὠρίζετο ὡς "ἐπιστήμη τοῦ πλουτεῖν δικαίως, τότε θὰ ἐβλέπομεν προφανῶς ὅτι ἵνα ὁ πλοῦτος εἶναι ἀνεγνωρισμένος ὑπὸ τῆς πολιτείας πρέπει νὰ ἔχῃ ἐπιτευχθῇ συμφώνως πρὸς τὰς ἀρχὰς τῆς ἐπιστήμης, δηλαδή δικαίως, καὶ τότε ὅλοι θὰ ἐπέειγοντο νὰ ἐνασκήσουν καὶ ἐφαρμόσουν τὴν δικαιοσύνην. Ἡ ἀπόλυτος δικαιοσύνη βεβαίως δὲν εἶναι δυνατὸν ποτε νὰ ἐφαρμοσθῇ, ὅπως οὔτε ἡ ἀπόλυτος ἀλήθεια εἶναι δυνατὸν ποτε νὰ ἐπιτευχθῇ, ἀλλ' ἐὰν ἐπιδιώκωμεν πιστῶς τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν ἀλήθειαν, ἀναντιρρήτως δυνατὸν θὰ εἶναι νὰ κατορθώσωμεν τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν ἀλήθειαν ὅση μᾶς ἀναγκαῖοι πρὸς διεξαγωγὴν ἀσφαλούς, ἐντίμου, εὐκόσμου καὶ εὐδαίμονος βίου.

Προκειμένου τώρα περὶ πληρωμῆς ἐργατῶν, τὸ πρῶτον πρᾶγμα εἶναι νὰ ἐπιδιώξωμεν τὴν ἐφαρμογὴν τῶν νόμων τῆς δικαιοσύνης. Εἶδομεν ἤδη τί σημαίνει πληρωμὴ διὰ χρήματος. Πληρόνως τὸν ἐργάτην μου διὰ χρήματος, σημαίνει ὑπόσχομαι εἰς αὐτὸν ὅτι ἡ ἐργασία καὶ ὁ χρόνος ὃν δαπανᾷ δι' ἐμέ, θὰ τοῦ ἀποδοθῶσιν ὅλο κλῆρα ὅταν λάβῃ αὐτῶν ἀνάγκην. Ἄν τοῦ ὑπόσχεθῶ ὀλιγώτερα, τὸν ἀδικῶ ἂν τοῦ ὑπόσχεθῶ περισσότερα μὲ ἀδικεῖ. Ἄν δύο συναγωνίζονται νὰ μὲν παρέξουν τὴν ἐργασίαν καὶ τὸν χρόνον ὃν ἔχω τώρα ἀνάγκην, ὁ εἰς τὸν ὁποῖον χρησιμοποιοῦμαι ἀδικεῖται χρησιμοποιοῦμενος ὑπὸ τὸν ὅρον νὰ δεχθῇ ὑπόσχεσιν ὀλιγώτερον παρὰ τὸ ὀλοκλήρον. Ὅταν ὅμως πλὴν ἐμοῦ καὶ ἄλλος τις ἔχῃ ἀνάγκην

ἐργάτου, ὑπάρχει δὲ εἰς μόνος τοιοῦτος, τότε οὗτος ἀδικεῖ καὶ ἐμὲ καὶ τὸν ἄλλον ἐπιτυχάνων ὑπόσχεσιν πλεον τοῦ ὀλοκλήρου. Ἡ ἀκριβὴς καὶ πλήρης ἀνταλλαγὴ ὀλοκλήρου ἀντ' ὀλοκλήρου, αὐτὸ ἀποτελεῖ τὴν δικαιοσύνην. Μολαταῦτα, διὰ λόγους οἵτινες θὰ ἐδικαίουν τὴν ἰδέαν τοῦ καρποῦ ἐν εἶδει μικροῦ πλεονάσματος ἐν τῇ ἀποδόσει μετὰ τινὰ χρόνον,* τὸ οὐσιώδες νὰ ἐνθυμώμεθα εἶναι ὅτι ἡ ἀνταπόδοσις ἦν ὑποσχόμεθα οὐδέποτε πρέπει νὰ εἶναι ἔλαττον τοῦ ὀλοκλήρου. Δίκαιον ἡμερομισθίον ἐπομένως εἶναι μόνον τὸ συνιστάμενον εἰς τόσον χρήμα ὅσον ἀρκεῖ ἵνα ἐν τῷ μέλλοντι ἀνταποδοθῇ εἰς τὸν ἐργάτην τὴν ἐργασίαν ὅσην παρέσχεν—οὐδαμῶς ἔλαττον αὐτῆς, ἴσως μάλιστα ἐλαφρῶς πλεον αὐτῆς. Αὐτὴ εἶναι ἡ δικαιοσύνη, ἐξ ἧς καὶ μόνῃς δύναται νὰ προκύψῃ ἀρμονία καὶ ὑγεία καὶ ὁ χαρακτήρ αὐτῆς ὡς δικαιοσύνης παραμένει ἀναλλοίωτος ἔστω καὶ ἂν εἶναι πολυάριθμοι οἱ προσφερόμενοι νὰ ἐκτελέσωσι δεδομένην ἐργασίαν. Ἄν ἐξ εἰκόσι προσφερομένων ἀπορρίπτω τοὺς δεκαεννέα, οὐδαμῶς ἔπεται ὅτι εἶναι δίκαιον ὁ εἰκοστὸς νὰ λάβῃ ἔλαττον τοῦ ὀλοκλήρου. Ἄν ἐξ οἴου δὴ ποτε λόγῳ δέχθῃ ὑπόσχεσιν ἐλάττονος, ἀδικεῖται καὶ ὁ οἰοσδήποτε λόγος ὅστις τὸν ἔπεισε, δὲν εἶναι ἄλλο τι εἰμὴ ἐκβίασις. Ἡ ὑπόσχεσις, ὡς εἶδομεν, ἔχει τὴν μορφήν νομίματος, ἢ τοῦ χρήματος, καὶ ἐνεκα τῆς μορφῆς ταύτης καθίσταται καθολικὴ ἀντὶ προσωπικῆς. Δηλαδή, ἐνῶ ὁ ἐργάτης μου παρέχει ἀτομικὴν ἐργασίαν, λαβὼν παρ' ἐμοῦ τὴν ὑπόσχεσιν τῆς ἀνταποδόσεως ἐν μορφῇ χρήματος ἔχει πίστωμα εἰς βᾶρος τοῦ συνόλου, καὶ δύναται νὰ ἀντλήσῃ ἀπὸ τὸ σύνολον ὅταν θελήσῃ. Αὐτὸς εἶναι εἰς λόγος ὅστις πείθει τὸν ἐργάτην νὰ δεχθῇ ὑπόσχεσιν ἐλάττονος, διότι προτιμᾷ χρήμα ὃ ἐστὶ τὴν ἀσφάλειαν τὴν προκύπτουσαν ἐκ τῆς χρεώσεως τοῦ συνόλου. Πᾶσα δόσις χρήματος εἶναι ἐπιταγὴ εἰς βᾶρος τοῦ ἔθνους καὶ εἰς ὄφελος τοῦ λαμβάνοντος τὸ χρήμα. Φυσικῶν ἄρα εἶναι νὰ δεχθῇ χρήμα ἔλαττον τοῦ ἀκεραίου χάριν τῆς ἐν λόγῳ ἀσφαλείας. Εὐχαρίστως παρεχει μᾶς ὄρας ἐργασίαν δεχόμενος ὑπόσχεσιν ἡμισείας ὄρας ἀνταποδοτέας ὑπὸ τοῦ ἔθνους. Εὐχαρίστως δηλαδή θυσιάζει τὸ ἡμισυ τῆς περιουσίας του διὰ νὰ εἶναι ἀσφαλὴς περὶ τοῦ ἄλλου ἡμίσεος. Τοῦτο προδήλως εἶναι πηγὴ μεγάλης δυσκολίας καὶ περιπλοκῆς περὶ τὸν καθορισμὸν τοῦ ἡμερομισθίου ἐν μορφῇ χρήματος· ἀλλ' οὐδόλως θίγει τὴν οὐσίαν τῆς ἀνταλλαγῆς. Ἡ ἐργασία ἔχει πάντοτε, κέκτηται, τὴν ἀξίαν τῆς τῶσφ ὠρισμένην καὶ πραγματικὴν ὅσφ ὠρισμένον καὶ πραγματικόν εἶναι πάντοτε τὸ εἰδικὸν βᾶρος οἴου δὴ ποτε πράγματος, ἔστω καὶ ἂν ὁ καθορισμὸς τοῦ εἰδικοῦ αὐτοῦ βάρους δὲν εἶναι εὐκόλος ὅταν τὸ

* Μοῦ δίδεις μᾶς ὄρας ἐργασίαν σήμερον, θὰ σοῦ δοθῇ ἐν τῷ μέλλοντι ὅταν λάβῃς ἀνάγκην ἐργασίαν μᾶς ὄρας καὶ πέντε λεπτῶν. Τὰ πέντε λεπτὰ εἶναι οἰοῦν ὁ καρπὸς τῆς σπαρείσης ἐργασίας.

πρᾶγμα εἶναι ἠνωμένον μετ' ἄλλων οὐσιῶν διαφόρου εἰδικοῦ βάρους. Ἐπειδὴ εἶναι δύσκολον νὰ καθορισθῇ ἡ ἀξία τῆς ἐργασίας, δὲν ἔπεται ὅτι πρέπει νὰ τεθῶσι κατὰ μέρος αἱ ἀπαιτήσεις τῆς δικαιοσύνης. Ἄπ' ἐναντίας αὐταὶ αἱ ἀπαιτήσεις εἶναι τὸ ἀριστον ἡμῶν βοήθημα πρὸς τὸν καθορισμὸν διότι ὡς εἶδομεν εἶναι τῆς ἐπιστήμης βᾶσις ἡ δικαιοσύνη. Αἱ δυσκολίαι ἄς γεννᾷ ἡ ἐπικρατοῦσα πολιτικὴ οἰκονομία εἶναι ἀπείρως μεγαλύτεραι καὶ περιπλοκώτεραι, ἀκριβῶς διότι ὡς γνώμων αὐτῆς λαμβάνεται, ὅχι ἡ δικαιοσύνη, ἀλλ' ὁ βαθμὸς τῆς εἰς ἡν εὐρίσκειται ὁ ἐργάτης ἀνάγκης νὰ δεχθῇ ὀλιγώτερον. Τὸ ζήτημα πρόκειται τοῦτο: Εἶναι ἀθέμιτον νὰ ἀποβλέψωμεν εἰς τὴν ἀνάγκην του (αὐτὴ ἄλλως οὐδέποτε εἶναι δυνατὸν νὰ ἐξακριβωθῇ δι' ἀναλυτικῆς ἐρεύνης), ἀλλὰ τὸ θεμιτὸν εἶναι νὰ ἀποβλέψωμεν εἰς τὸ τί ἔχει λαμβάνειν (ὅσφ ἀνάσιν, λάβωμεν τὸ παράδειγμα καθ' ὃ δύο ἐργάται προσφέρονται νὰ ἐκτελέσωσι μίαν ἐργασίαν. Ὁ ἕτερος αὐτῶν χρησιμοποιοῖται ἄτε δεχθεὶς τὸ ἡμισυ τῆς δικαίας ἀμοιβῆς, καὶ ὁ ἄλλος ἀποπέμπεται ἄτε μὴ δεχόμενος τῶσφ ὀλίγον. Τὸ ἐπακολούθημα εἶναι ὅτι ὁ ἀποπεμφθεὶς ὑποτίθεται ἤδη ἄεργος καὶ πεινῶν καὶ βεβαίως τὸ αὐτὸ ἐπακολούθημα θὰ προέκυπτε καὶ ἐν ἡ περιπτώσει ὁ χρησιμοποιοῦμενος ἐλάμβανε τὴν δικαίαν, ἢ τοῦ ὀλοκλήρου, πληρωμὴν του. Ὅστε λοιπὸν εἶναι τὸ αὐτὸ, θὰ ἀνακράξῃ τις, ἐν ἀμφοτέροις ταῖς περιπτώσεσιν, εἴτε, δηλαδή, ὁ χρησιμοποιοῦμενος ἐργάτης ἐπληρόνως τὸ ἡμισυ, εἴτε ὀλοκλήρον. Ὅχι, ἀπαντῶμεν ἡμεῖς, ὑπάρχει διαφορὰ. Ὑπάρχει μάλιστα δύο εἰδῶν διαφορὰ. Ἐν πρώτοις μῖα ἐπουσιώδης, καὶ κατόπιν μία οὐσιώδης. Ἡ ἐπουσιώδης διαφορὰ συνίσταται εἰς τὸ ὅτι ὁ χρησιμοποιοῦμενος ἐν τῇ πρώτῃ περιπτώσει ἐπληρώθη ἀνεπαρκῶς, ἐν δὲ τῇ δευτέρῃ περιπτώσει, ἐπαρκῶς. Ἡ οὐσιώδης διαφορὰ εἶναι ἡ ἐξῆς: Κατὰ μὲν τὴν πρώτην περίπτωσιν (τὴν ἀδικον) ὁ χρησιμοποιοῦμενος τὸν ἐργάτην κατακρατεῖ τὸ ἡμισυ τοῦ ὀφειλομένου, καὶ μετὰ αὐτὸ τὸ κατακρατούμενον δύναται νὰ μισθώσῃ καὶ ἄλλον ἕνα ἐργάτην δ' ἄλλο τι ἔργον, ἐπὶ ἐπίσης ἀδικῶ ἀμοιβῇ. Ὅστε ἔχομεν ἀμέσως δύο ἐργάτας ἀνεπαρκῶς ἀμειβομένους, καὶ ἄλλους δύο, ἀέργους καὶ πεινῶντας. Κατὰ δὲ τὴν δευτέραν περίπτωσιν (τὴν δικαίαν), ὁ χρησιμοποιοῦμενος ἐργάτης λαμβάνει ὀλοκλήρον τὴν ἀμοιβὴν του καὶ ἐπομένως δὲν μένει περισσευμὰ τὴν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ χρησιμοποιοῦσαντος ὅστις οὕτω δὲν δύναται νὰ χρησιμοποιοῦσιν ἄλλον ἐργάτην δι' ἄλλο τι ἔργον ἐξ ὑστερήματος τοῦ πρώτου. Περιορίζεται λοιπὸν ἡ ἐξουσία του. Ἀντιστοίχως ὅμως εὐρύνεται ἡ ἐξουσία τοῦ χρησιμοποιοῦμένου ὅστις ἀποκτᾷ τὴν δύναμιν νὰ μισθώσῃ καὶ αὐτὸς ἄλλον ἐργάτην δεχόμενος τὸ ἡμισυ. Ἐὰν πράξῃ τοῦτο, τότε ἔχομεν τὸν Α' ἐργαζόμενον διὰ τὸν Β' ἐπὶ

ἐπαρκεῖ ἀμοιβῇ, καὶ τὸν Γ' ἐργαζόμενον διὰ τὸν Α' ἐπὶ ἀνεπαρκεῖ ἀμοιβῇ. Πάλιν λοιπὸν ἔχομεν δύο ἀέργους καὶ πεινῶντας· μετὰ ἄλλας λέξεις ὅσον ἀφορᾷ τὸν ἀριθμὸν τῶν χρησιμοποιοῦμένων δὲν ὑπάρχει διαφορὰ μεταξὺ τῶν δύο περιπτώσεων, τῆς δικαίας καὶ τῆς ἀδικῆς. Ἡ διαφορὰ ἔγκειται μόνον εἰς τὸ ποσὸν τῆς πληρωμῆς καὶ εἰς τὰ πληρόνως πρόσωπα. Ἡ οὐσιώδης λοιπὸν διαφορὰ εἶναι ὅτι κατὰ μὲν τὴν ἀδικον περίπτωσιν δύο ἀνθρώποι ἐργάζονται δι' ἕνα· κατὰ δὲ τὴν δικαίαν, εἰς ἐργάζεται δι' ἕνα χρησιμοποιοῦμενος, καὶ ἕτερος διὰ τὸν χρησιμοποιοῦμενον, καὶ ἡ ἄλλυσις δύναται νὰ ἐξακολουθήσῃ εἰς πολλὰς βαθμίδας ἐκδουλεύσεως. Ἡ πλουσιονομικὴ δύναμις μεταβαίνει ἀπὸ χρησιμοποιοῦμενον εἰς χρησιμοποιοῦμενον, ὑπὸ τὸ κράτος τῆς δικαιοσύνης, ὡς ὑπὸ τὸ κράτος τῆς ἀδικίας ἡ δύναμις σταματᾷ καὶ συγκεντρῶνται εἰς ἕνα ἄτομον χρησιμοποιοῦν ὁμάδας ἀνθρώπων ἐπὶ ἀνεπαρκεῖ πληρωμῇ, ἀφιεμένων διπλασίως ἄλλων τόσων ἐν ἀργία καὶ πείνῃ. Αὐτὸ τὸ ἄτομον, ὑπὸ τὸ κράτος τῆς δικαιοσύνης θὰ ἠδύνατο μόνον νὰ ἐπιδράσῃ ἐπὶ τοῦ ἐγγυτέρου, διὰ τοῦ ὁποῖου ἐν διηκεῖς περιοριζόμενος βαθμῶ ἡ δύναμις (δηλαδή ὁ πλοῦτος) διαβιβάζεται ἀπὸ κύκλου εἰς κύκλον, ἀρδύουσα τὰ κοινωνικὰ στρώματα, μέχρις οὗ ἀναλωθῇ. Ἰδοὺ ἐντεῦθεν πῶς ἡ δικαιοσύνη πατάσσει ταυτοχρόνως δύο κακά, τὴν πολυτέλειαν, καὶ τὴν ἀνηθικότητα. Πῶς; Ἀποσοβεῖται ἡ συγκεντρωσις πλούτου εἰς ἄτομα ἀφ' ἑνός, ἀνασπληθῶνται ἢ ἀρετῆ τῆς ἀκεραιότητος ἀφ' ἑτέρου. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἐπουσιώδης διαφορὰ, περὶ ἧς εἶπον ἀνωτέρω, δὲν εἶναι ὀλιγώτερον σπουδαία. Τὸ ἀνεπαρκὲς τῆς πληρωμῆς ἐργατῶν χρησιμοποιοῦμένων ὑπὸ ἑνός ἀτόμου εἶναι πρόσκομμα προαγωγῆς, ἐνῶ ἡ ἄλλυσις τῶν ἐπαρκῶς πληρομένων ἐργατῶν χορηγεῖ μέσα προβιβασμοῦ ἐν τῇ κοινωνικῇ κλίμακῃ. Οὕτω διαρρυθμιζόμενης τῆς δυνάμεως τοῦ πλούτου δὲν δύναται νὰ μείνῃ τόπος πρὸς ὑπαρξὴν ἀργίας καὶ ἐνδείας.

Αὐτὸ εἶναι τὸ ζωτικὸν πρόβλημα ἐξ οὗ ἐξαρτᾶται τὸ μέλλον τοῦ ἐργατικοῦ κόσμου καὶ κατὰ συνέπειαν τοῦ ἔθνους. Αὐτὸ τὸ πρόβλημα εἶναι ὁ πυρὴν ὄλων τῶν ἄλλων δυσκολιῶν, κοινωνικῶν καὶ πολιτικῶν καὶ ἐθνικῶν. Δύο εἰσὶν αἱ δυνάμεις αἱ ταρασσουσαι τὴν εἰρήνην καὶ τὴν ὀλιβιότητα οἰασδήποτε χώρας, ὁ συναγωνισμὸς καὶ ἡ καταδυνάστευσις, αἱ δύο δὲ αὐταὶ δυνάμεις ἀντιπιδρῶσιν ἐπ' ἀλλήλων, δηλαδή ὅσφ μεγαλύτερος ὁ συναγωνισμὸς τόσφ μεγαλύτερα ἡ καταδυνάστευσις καὶ τανάπαυιν. Ἰδοὺ δὲ διατί. Ὁ χρησιμοποιοῦν τὴν ἐργασίαν τῶν ἄλλων ἐκμεταλλεῖται τὴν περίπτωσιν τὴν κρατοῦσαν αὐτοῦ ἐν συναγωνισμῷ καὶ ἐπιτυχάνει τὴν ἐργασίαν των ὑπὸ ἀδικῶν ὄρων, δηλαδή ἐφθηνῆν. Δημιουργεῖ ἐντεῦθεν καταστάσιν ἀθλιότητος ἐξ ἧς πάσχουσιν ὅχι μόνον αὐτοί, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς οὗτος ὁ καταδυνάστευων. Ἰσως μάλιστα, εἰς τὸ τέλος τῆς

γραφής, αὐτὸς πάσχει δεινότερα, διότι δημιουργῶν δούλους, ἀναποδράστως γίνεται καὶ αὐτὸς δούλος. Ἡ ἀδικία εἶνε ζυγός, φέρων χάος καὶ ἀναρχίαν, ἀσυμβίβαστος δὲ πρὸς τὰς ἀρχὰς τῆς εὐκόσμου κυβερνήσεως καὶ τῆς εὐκάρπου συνεργασίας.

(Προσεχὲς ἄρθρον, περὶ τὴν μελέτην, θὰ διαλαμβάνη περὶ ἀξίας.)

Ο ΒΙΟΝΟΜΙΚΟΣ ΓΝΩΜΩΝ ΕΝ ΙΑΠΩΝΙΑ.

[Ἄρθρα δύο.]

Α΄.

Τεσσαράκοντα μόλις ἔτη παρήλθον ἀφ' ὅτου τὸ ρηξικέλευθον τοῦ ἰαπωνικοῦ χαρακτήρος ἐνεκαίνισεν ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ ἰαπωνικοῦ ἔθνους ἐποχὴν ἥς τὰ προϊόντα τώρα ἀρχίζει νὰ ἀποθαυμάζη ὁ κόσμος. Μέχρι πρό τινας οἱ ἰάπωνες εἶχον τὴν φήμην νοσημάτων μιμητῶν, καὶ ἐν τῇ μεγάλῃ οἰήσει τοῦ ὀδυτικῆς πολιτισμοῦ ἐθώπευε καὶ τρόπον τινα προστατευτικῶς ἐχλεύαζε τοὺς μικροὺς αὐτοὺς μιμητὰς τῶν ἀρετῶν του. Ἄλλ' ἦτο πλάνη ἢ ἐντύπωσις αὕτη ὅπως πάντοτε αἱ ἐξ οἰήσεως προερχόμεναι ἐντύψεις εἰσὶ πλάναι. Τὸ ζήτημα ἤδη ὅπως μᾶλλον ἐρευνᾶται εἶνε ἂν ὁ δυτικὸς πολιτισμὸς προῶρισται νὰ γίνῃ μιμητὴς τοῦ ἰαπωνικοῦ πνεύματος. Οἱ ἰάπωνες δὲν ὑπῆρξαν οὔτε μιμηταὶ εἰμὴ παντὸς ὅ,τι ἐν τῇ πείρᾳ τῶν ἄλλων εὗρισκον ἀναποκρινόμενον πρὸς τὰ ὑψηλὰ ἰδεώδη ἅπερ αὐτοὶ εἶχον μορφώσει ἀπὸ τῶν ἡμερῶν τοῦ Κομφουκίου. Ὑπῆρξαν ἐν ἄλλαις λέξεσιν ἐρευνηταὶ οἱ ἰάπωνες οὐδέποτε ἐν τῇ σταδιοδρομίᾳ των παραιτηθέντες ἐρεύνης ὅπως ἀπ' αὐτῆς ἀσπασθῶσι δόγμα τι ἢ φανατισμὸν, ἢ ὅπως ταυτίσωσι τὰ ἔθνη καὶ ἰδεώδη των μὲ τὰς τύχας θεσμοῦ τινας, ἢ φατρίας ἢ κόμματος ἢ αἰρέσεως. Ἀντελήφθησαν ὅτι ὄχι ἡ εὐρεσις, ἀλλὰ ἡ ἔρευνα τῆς ἀληθείας εἶνε τὸ πρακτικὸν καὶ τὸ λυσιτελές. Ἡ εὐρεσις τῆς ἀληθείας εἶνε ἀνέφικτος, ἀλλ' ἡ ἔρευνα αὐτῆς εἶνε ἡ δύναμις ἢ ὠθοῦσα τὸν ἐρευνητὴν πρὸς ἀτέλευτον πρόοδον. Τὸ ὅτι ἡ ἀπόλυτος ἀλήθεια δὲν δύναται νὰ εὗρεθῇ ποτέ, τοῦτο οὐδαμῶς εἶνε ἐπιχείρημα ὅτι πρέπει νὰ ἐγκαταλείψωμεν τὴν προσπάθειαν καὶ τὴν δρᾶσιν, ἀλλ' εἶνε ἀπ' ἐναντίας ἐπιχείρημα ὅτι πρέπει νὰ ἐμμένωμεν εἰς τὴν ἔρευναν, ἵνα προσεγγίζωμεν πάντοτε καὶ ἐπ' ἀπειρον πρὸς τὴν ἀλήθειαν. Αὕτη καθ' ἑαυτὴν ἢ ἐμμονὴ εἶνε ἐπίσης καὶ μέθοδος γυμνάζουσα τὰς λειτουργίας ἡμῶν, διανοητικὰς καὶ φυσιολογικὰς, ἠθικὰς καὶ πνευματικὰς. Μόνοι οἱ ἰάπωνες ἐξ ὅλων τῶν λαῶν τῆς γῆς ἀρχαίων καὶ νεωτέρων, φαίνεται ὅτι ἀντελήφθησαν τὸν νόμον τούτου. Τὸν ἀντελήφθησαν καὶ οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες, ἀλλ' αὐτοὶ δὲν ἀντέσχον κατ' ἄλλων τάσεων ἀντιστρατευομένων πρὸς τὴν ἐμμονὴν αὐτῶν εἰς τὸ γνησίως ἐρευνητικὸν πνεῦμα. Καὶ βεβαίως καὶ οἱ ἰάπωνες δὲν δύναται τις νὰ εἴπῃ ἀκόμη ὅτι εἰσὶν ἐκτὸς κινδύνου ὅσον ἀφορᾷ τὰς δυνάμεις τῆς ἀντοχῆς

των κατὰ τάσεων ἀντιστρατευομένων πρὸς τὴν μέθοδον τῆς προόδου καὶ τὴν ὡς ἐγγιστα ἐφαρμογὴν τῆς ἀληθείας.

Εἶνε ἀκριβῶς ἐν ἐπίκαιρον ὅθεν, καὶ ἐνδιαφέρει ἐξ ὀχμῆς νὰ ἀναλύσωμεν τὰ στοιχεῖα τὰ ἀποτελοῦντα τὸ ἰαπωνικὸν πνεῦμα, διὰ νὰ ἐξακριβώσωμεν τὴν πίστιν τοῦ ἰάπωνος. Λέγω πίστιν, διότι πᾶν ὅ,τι ἰσχυρὸν καὶ μόνιμον ἐν τῷ κόσμῳ προκύπτει, εἶνε προῖον μίᾳ πίστεως εἴτε ὁμολογούμενης εἴτε μὴ. Καὶ εἶνε πρόδηλον ὅτι ἡ δύναμις ἢ ἀνατέλλουσα εἰς τὸν κόσμον ὡς ἰαπωνικὸς πολιτισμὸς, εἶνε προῖον τῆς ἰαπωνικῆς πίστεως. Πᾶσα θρησκεία, ἐφ' ὅσον διαμένει ἀνόθευτος ἀπὸ δογματισμῶν καὶ μισαλλοδοξίαν, εἶνε αὐτόχρομα μία καρποφόρος πίστις, καὶ ἀποτέλεσμα αὐτῆς εἶνε ἡ συνοχὴ καὶ ἐνοποιήσις τοῦ γένους ὅπως ἐμφορεῖται αὐτῆς. Εἶνε ἡ ψυχὴ αὐτοῦ τοῦ γένους. Πᾶν ὅ,τι τείνει πρὸς τὴν συναδέλφωσιν, τὴν ἐνότητα, καὶ τὴν ἀνέλιξιν εἶνε ἐκ τῆς οὐσίας τῆς θρησκείας, διότι ἡ πίστις τοῦ Σὺμπαντος εἶνε ἀκριβῶς αὐτό, καθολικὴ συναδέλφωσις, ἐνότης καὶ ἀνέλιξις. Καίτοι λοιπὸν οἱ ἰάπωνες δὲν πρεσβεύουν ὠρισμένον τι θρήσκευμα, δυνάμεθα ἐν τούτοις νὰ εἴπωμεν περὶ αὐτῶν ὅτι πρεσβεύουσι τὴν μόνην ἀληθὴ θρησκείαν ἐφ' ὅσον ἡ πίστις των εἶνε καθολικὴ καὶ ἀπηλλαγμένη στασιμότητος καὶ μισαλλοδοξίας. Τὸ Σὺμπαν ἐν τῇ καθολικότητι αὐτοῦ εἶνε δικαίον, καὶ δὲν δύναται νὰ ἀπαλλοτριώσῃ ἀπὸ τῆς αἰγίδος αὐτοῦ φυλὴν δρῶσαν ἐν ἀρμονίᾳ πρὸς αὐτό. Ἄλλὰ δὲν ἀνέλαβεν ἡ ΕΡΕΥΝΑ νὰ ἐξάρῃ τὰς ἀρετὰς τῶν ἰαπῶνων. Ἔργον αὐτῆς εἶνε νὰ ἐρευνᾷ πᾶν ὅ,τι ἀναφαίνεται ὡς ἀρετὴ. Ποῖον εἶνε τὸ ζωοποιὸν στοιχεῖον τῆς ἰαπωνικῆς ἀρετῆς; Τούτο ἀκριβῶς νῦν ἐρευνήτεον. Προσέτι μάλιστα ἐρευνήτεον καὶ τί θὰ ἠδύνατο νὰ προστεθῇ εἰς τὸ ἰαπωνικὸν ἰδεώδες ἵνα ἡ δύναμις αὐτοῦ καταστῇ ἀήττητος. Ἰδεώδους οὕτω πλουτισθέντος, ἀξίζει βεβαίως νὰ γίνωσι μιμηταὶ καὶ ἄλλοι λαοί. Ὅτι οἱ ἰάπωνες πλουτίζουσι τὰ ἰδεώδη των διηλεκτῶς δὲν ἔχω ἀμφιβολίαν δύναμαι ἐπομένως νὰ προμαντεύσω εὐρυτάτας τὰς διαστάσεις τῆς ἀνελίξεως αὐτῶν. Ἄς σταθμίσωμεν ἐπὶ στιγμὴν τὸ ἐνώπιόν μας φαινόμενον. Ἡ λυδία λίθος τῆς ἀξίας ἐνὸς ἔθνους εἶνε ἀναμφιβόλως ὁ πόλεμος. (Πᾶς πόλεμος εἶνε βάρβαρος, ἀλλὰ δὲν πρόκειται ἐνταῦθα περὶ τούτου.) Πῶς ἀναδείκνυνται οἱ ἰάπωνες ὑποβληθέντες εἰς τὴν βάσανον τοῦ πολέμου. Ἐν ταῖς νίκαις των, ἤρεμοι καὶ μετριοπαθεῖς. Ἐν τοῖς αἰσθήμασιν αὐτῶν πρὸς τὸν ἠττώμενον ἐχθρὸν, ἰππότης. Ἐν τοῖς τρόποις αὐτῶν πρὸς τοὺς αἰχμαλώτους καὶ τραυματίας, ἀνθρωπισταί. Βλέπει τις ὄχι στρατὸν ἀγόμενον ὑπὸ μίσους, πάθους ἢ φιλεκδικίου αἰσθήματος, ἀλλὰ στρατὸν ἀποτελοῦντα οἰονεὶ ἐνσάρκωσιν νόμου τινοῦ τῆς φύσεως καὶ λειτουργοῦντα ἀπαθῶς πρὸς πραγμάτων μίᾳ αἰωνίας ἀρχῆς στρατὸν οὐ λάβαρον εἶνε μία ζῶσα ἰδέα.

ἔξοχον αὐτὸ φαινόμενον οὐδεὶς δύναται νὰ τὸ ἀρνηθῇ, καὶ οὐδεὶς τὸ ἐνθυμεῖται ποτέ πρὶν λαβὼν χώραν ἐν τῇ ἱστορίᾳ, εἰμὴ ἐν ἐξαιρετικαῖς τισι περιπτώσεσιν, ἐπεισοδιακῶς. Ἀναντίρρητον καὶ πρωτοφανές, ἀλλὰ πῶς ἐξηγείται; Τί κρύπτεται ὀπισθεν αὐτοῦ τοῦ φαινομένου; Ὅπισθεν παντὸς φαινομένου κρύπτεται πάντοτε ἐν νοούμενον. Ποῖον εἶνε ἐν τῇ προκειμένῃ περιπτώσει τὸ νοούμενον ὅπερ κρύπτεται ὀπισθεν ἀπὸ τὸ ἐνώπιόν μας φαινόμενον; Ἄλλὰ πρέπει νὰ οὐσιοποιήσω ἀκόμη δι' ὀλίγων ὑπομνήσεων τὸ φαινόμενον τούτου. Μὴ λησμονήσωμεν τὴν ἀξιοπρεπῆ διεξαγωγὴν τῶν διαπραγματεύσεων πρὸ τοῦ πολέμου, τὴν ἤρεμον ἐτυμηγορίαν τοῦ ἔθνους ὑπὲρ τοῦ πολέμου ἅπαξ τὸ ἀναπόδραστον αὐτοῦ κατέστη ἀναμφισβήτητον. Μὴ λησμονήσωμεν τὸν εὐθύς ὕστερον καταδηλωθέντα γενικὸν ἠρωισμόν των τε ναυτῶν καὶ τῶν στρατιωτῶν, ὅπερ δὲ μέγιστον μὴ λησμονήσωμεν τὴν ὁμόνοιαν καὶ τὴν ἀρμονίαν τῶν ὅλων, καὶ τὴν οὐχὶ ἐν λόγοις καὶ θεωρίαις, ἀλλὰ πραγματικῆν καὶ ἀληθινὴν ἀπόφασιν πάντων νὰ ἐκλέξωσι δυοῖν θάτερον ἢ νίκην ἢ θάνατον. Δὲν πρόκειται μόνον περὶ τῆς ἀνδρείας τοῦ ἰάπωνος· ἀνδρείους δύναται νὰ ἐπιδείξωσιν ὅλα τὰ ἔθνη, παλαιὰ καὶ νέα· ἀλλὰ πρόκειται προσέτι περὶ τοῦ ἀκηλίδωτου. Ἀνίκητος καὶ ἀκηλίδωτος ἀναφαίνεται ὁ ἰαπωνικὸς χαρακτήρ. Χαρακτήρ τοῦ ἀληθοῦς ἰππότη οὐτινος σύνθημα κατὰ τὸν μεσαιῶνα ἦτο sans peur et sans reproche. Ὁ συναισθανόμενος ἐν ἑαυτῷ ἐνεργοῦν ἀήττητον πνεῦμα εἶνε κατ' ἀνάγκην καὶ αὐτὸς ἀήττητος, καὶ ὀφείλω νὰ συμπεράνω ὅτι ἀκηλίδωτος διὰ τὸν αὐτὸν λόγον εἶνε ὁ συναισθανόμενος ἐν ἑαυτῷ ἐνεργοῦν τὸ πνεῦμα τῆς ἀγνότητος καὶ τοῦ ἀνθρωπισμοῦ. Τὸ μέγα λοιπὸν γεγονός τοῦ ὁποῖου πιστάμεθα μάρτυρες, καὶ ὅπερ χρῆζει ἀναλύσεως εἶνε αὐτὸ ὅπερ διαπιστοῦται πανταχόθεν. Συγγραφεῖς, περιηγηταί, δημοσιογράφοι καὶ στρατιωτικοί, διακηρύττουσι τὸ φαινόμενον λαοῦ ὅστις ἀναπτύξας ἐσωτερικὴν δύναμιν, αὐτοπεποιθήσιν καὶ ὁμόνοιαν, ἀφοῦ κατέστη συμπαγῆ καὶ ὀργανικὸς, συνησπίσθη εἰς μίαν μάζαν ὡσεί εἰς ἀνθρωπος, καὶ ἐρρίφθη εἰς τὸν ὑπέρτατον ἀγῶνα ὅστις εἶνε κυριολεκτικῶς ἔθνικος, διότι συνεπάγεται δυοῖν θάτερον, ἢ θρίαμβον ἢ ἐξόντωσιν.

Ἰδῶμεν τώρα περίξ τοῦ φαινομένου τούτου, ἐπικουρικὰς τινὰς ἐπιφύεις αἰτίνας θὰ μᾶς βοηθήσωσι νὰ εἰσδύσωμεν εἰς τὸ νόημα τοῦ ἐνώπιόν μας γεγονότος. Μία τοιαύτη ἐπισκόπησις δὲ ἀπῆται τόμους, καὶ ὡς εἰκὸς εἶνε ἐν ἄρθρον δὲν δύναμαι εἰμὴ νὰ θίξω τὰς πηγὰς τοῦ ἰαπωνικοῦ σθένους καὶ νὰ παραπέμψω τὸν ἐρευνητὴν εἰς τὸ θαυμάσιον δωδεκάτομον σύγγραμμα περὶ Ἰαπωνίας, τοῦ λοχαγοῦ Βρίνκλυ. Τὸ σύγγραμμα αὐτὸ ἐπρεπε νὰ μεταφρασθῇ καὶ μελετηθῇ κατὰ βάθος. Πρέπει δὲ νὰ παραδεχθῶ ὅτι οἱ ἰθύντορες τῆς Ῥωσσίας δὲν θὰ ἔδωκαν πίστιν εἰς τὰς περιγραφὰς καὶ

τὰ συμπεράσματα τοῦ Βρίνκλυ ἵνα τόσῳ ἐλαφρῶ τῇ καρδίᾳ ἐξέλθωσιν εἰς πόλεμον κατὰ ἔθνην τόσῳ καλὰ παρασκευασμένον ἠθικῶς καὶ πνευματικῶς ἀπὸ γενεῶν. Ὁ Βρίνκλυ λέγει ὅτι τὸ μεγαλεῖον ἐνὸς ἔθνους εἶνε ἡ καλλιτεχνία του. Ἐθνὸς γνησίως καλλιτεχνικόν, ἅπαξ λάβῃ τὴν νόησιν νὰ ἐφαρμόσῃ τὸ καλλιτεχνικὸν του τάλαντον εἰς εὐρεῖς ἔθνικους σκοποὺς καὶ εἰς ἐξυπηρέτησιν ὑψηλοῦ ἔθνικου ἰδεώδους, δὲν δύναται παρὰ νὰ ἐξαρθῇ εἰς μέγα ἀνάστημα. Καλλιτεχνία οὐδὲν ἄλλο σημαίνει εἰμὴ εὐγένειαν αἰσθήματος, καὶ ἡ εὐγένεια τοῦ αἰσθήματος πηγάζει ἀπὸ ἓνα ἀγαθὸν κώδικα ἠθικῆς ἀρδεύοντα τὸ ἔθνος ἀπὸ ἀμνημονεύτων χρόνων. Τὰ ὑλικά κατορθώματα προκύπτουν ταχύτατα· τὸ ἠθικὸν ἰδεώδες ἐξ οὗ τὰ ὑλικά προκύπτουν αὐτὸ ἀπαιτεῖ μακρὰν καλλιέργειαν καὶ ὑπομονήν. Ἀκριβῶς δὲ αὐτὸ παρατηροῦμεν ὅτι ἔχει συμβῆ μὲ τοὺς ἰάπωνας, οὓς οὐδεὶς ποτε κατέκτησε καὶ οὐδεὶς φαίνεται πιθανὸν ὅτι ποτὲ θὰ κατακτήσῃ. Οἱ ἰάπωνες ἐποτίσθησαν πρὸ αἰῶνων δι' ἐνὸς ἠθικοῦ ἰδεώδους. Εὐμοιρησαντες διδασκάλων οἶος ὁ Ταοκίγκ καὶ ὁ Κομφουκίος, καὶ γνόντες νὰ ἐνωτισθῶσιν αὐτῶν, ἀντιθέτως πρὸς ἄλλα ἔθνη ἅτινα ἀγνωμότως ἢ ἐπὸ τῆς τῶν διδασκάλων των μὲ κώνειον, ἢ τοὺς ἐξωστράκιζον, ἢ τοὺς καθήλου ἐπὶ τοῦ σταυροῦ, οἱ ἰάπωνες ἔγνωσαν νὰ ποτίσωσι τὰς ἑαυτῶν ψυχὰς μὲ τὰ διδάγματα τῶν σοφῶν, οὔτινας ἐπὸθου μόνον νὰ εὐεργετήσωσιν. Ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἀρχαίου γεγονότος ἐξεπορεύθη ἡ εὐγένεια ἐκεῖνη τοῦ αἰσθήματος ἢ ἐκδηλωθεῖσα ὡς ἰαπωνικὴ καλλιτεχνία, καὶ, διὰ τῆς ἐφαρμογῆς τῆς εἰς ἔθνικους σκοποὺς, γενήσασα τὴν ἔθνικὴν ἐκεῖνην ἠθικὴν ἐξ ἧς ἐβλάστησε τὸ ἥδη ἀνατέλλον ἰαπωνικὸν μεγαλεῖον. Δὲν εἶνε λοιπὸν μοναδικὸν τι ὀπισθεν τοῦ φαινομένου. Δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ ὑπολάβωμεν ὡς νοούμενον στοιχεῖον τι μοναδικῆς φύσεως, κινήσαν μόνους τοὺς ἰάπωνας, καὶ ἀνεπίτευκτον παρ' ἄλλοις λαοῖς. Δὲν εἶνε ἰδιάζον τοῖς ἰάποσι τὸ διδάγμα, ἀλλ' ὅ,τι εἶνε, εἶνε τὸ γεγονός ὅτι οἱ ἰάπωνες δὲν παρέλειψαν νὰ ἐνωτισθῶσι τοῦ διδάγματος. Τὸ ἐνεκοιπώθησαν καὶ τὸ ἐκαλλιέργησαν, τὸ ἀνέπτυξαν καὶ τὸ ἐφήρμωσαν. Τὸ διδάγμα αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ ἠκούσθη πανταχοῦ, ἀλλ' οὐδαμῶς ἐρριζοβόλησεν ὡς βλέπομεν αὐτὸ μίζοβόλησεν ἐν Ἰαπωνίᾳ. Ἐνδιαφέρει ἐξ ὀχμῆς νὰ ἐξακολουθήσωμεν τὴν ἀνάλυσίν του· ἐνδιαφέρει νὰ τὸ ἀντιληφθῶμεν ὑπὸ τὴν ἰαπωνικὴν ἐνσάρκωσιν του. Τὸ σύνολον τῶν ἀρετῶν ὅπερ οἱ ἰάπωνες ἐνεστερνίσθησαν, εἶνε λίαν γνωστόν, ἀλλὰ, μὴλαπαῖτα, καίτοι γνωστόν, οὐδαμῶς ἄλλοθι ἐρριζοβόλησε. Πρέπει νὰ τὸ μελετήσωμεν ὅπως οἱ ἰάπωνες τὸ ἀντελήφθησαν, ὄχι ὅπως ἡμεῖς τὸ γνωρίζομεν. Δὲν ἀρκεῖ νὰ γνωρίζῃ τις τοὺς νόμους τοῦ βίου· ἀνάγκη πᾶσα νὰ ζῇ τις αὐτούς. Οἱ ἰάπωνες συνήγαγον ἰκανὰς βιονομικὰς ἀληθείας εἰς ἓνα ἠθικὸν κώδικα τοῦ ἔθνους,

καὶ τὸν ἀπεκάλεσαν Βουσίδο. Ἄλλ' ἵνα ἀποφύγωμεν τὴν κακὴν δι' ἡμᾶς ταύτην λέξιν, δυνάμεθα νὰ ὀνομάσωμεν τὸ πρᾶγμα βιονομικὸν γνῶμονα, τοῦθ' ὅπερ εἶνε ἰσοδύναμος ἑκφρασις. Βουσίδο εἶνε ἀκριβῶς ὁ ἠθικὸς κώδιξ ὁ χρησιμεύων εἰς τοὺς ἰάπωνας ὡς γνῶμων πρὸς ἐφαρμογὴν ἐκάστου τῶν νόμων τοῦ βίου. Οἱ ἀναγνώσται τῆς ΕΡΕΥΝΗΣ γνωρίζουσιν τί ὀνομάζομεν βιονομίαν. Ὁ βιονομικὸς γνῶμων τῆς Ἰαπωνίας δὲν εἶνε ἡ βιονομία, ἀλλ' εἶνε, οὕτως εἰπεῖν, χάρις τῆς ὁδηγῶν αὐτοὺς εἰς τὸ βιονομικὸν ἰδεώδες. Μετὰ τὸν βιονομικὸν γνῶμονα ἐν τῇ κεφαλῇ του, ὁ ἰάπων ἀκολουθεῖ μίαν ἀπαρέγκλιτον γραμμὴν ἐν τῷ βίῳ καὶ γνωρίζει ὅτι βαίνει ἀσφαλῶς. Διὰ τοῦτο ἀφίνει εἰς ἄλλους τὰς θεολογίας καὶ τὰ θρησκευματα καὶ τὰ παντοειδῆ ἄλλα βοηθήματα τῆς ἀνεργασίας διανοίας. Ἀντιθέτως πρὸς τοὺς ἄλλους, ὁ ἰάπων ὁ ὀδηγούμενος πιστῶς ὑπὸ τοῦ βιονομικοῦ γνῶμονος δὲν ἐπιδιώκει χρήματα, δὲν ἀγαπᾷ τὴν ἐπίδειξιν καὶ τὴν διαφήμισιν, δὲν ἀφοσιούται εἰς τὸ ἀτομικὸν του συμφέρον τὸσον ὥστε νὰ τυφλοῦται ὅσον ἀφορᾷ τὰ συμφέροντα, τὰς ἀνέσεις, τὰ δικαιώματα καὶ τὰ αἰσθήματα τοῦ ἄλλου· εἶνε δηλαδὴ ἀλτρουιστὴς μᾶλλον ἢ ἐγωιστὴς, καὶ τάσσει τὰ συμφέροντα τοῦ Δημοσίου ὡς ἱερώτερα τῶν συμφερόντων τοῦ ἀτόμου, ὅχι ἀπλῶς λόγῳ, ἀλλὰ καὶ ἔργῳ. Ὁ βιονομικὸς γνῶμων τοῦ ἐμπνέει τοιοῦτον θάρρος ἀπέναντι τοῦ κινδύνου ὥστε οὐδέποτε διανοεῖται νὰ τραπῇ εἰς φυγὴν ἐν ὁρῆσει ἐνώπιον τοῦ ἐχθροῦ τῆς πατρίδος του. Ἡ φυγὴ εἶνε ὄνειδος· ὁ θάνατος, ὡς ἀποφυγὴ τοῦ ὄνειδος, τῷ εἶνε εὐπρόσδεκτος. Εἶνε νόμος τοῦ βίου ὅτι ἐὰν μὴ εἶνε πάντες ἔτοιμοι νὰ θυσιάσωσιν ἐν ἀνάγκῃ πᾶν ἰδιωτικὸν συμφέρον εἴτε ἀτόμου εἴτε οἰκογενείας, χάριν τῆς εὐημερίας τοῦ Σύνολου, τὸ Σύνολον δὲν δύναται νὰ εὐημερήσῃ. Ὁ ἰάπων ἔχων ὑπ' ὄψιν τὸν νόμον τοῦτον ὅχι μόνον εἶνε πάντοτε ἔτοιμος, ἀλλὰ καὶ ἐπείγεται νὰ ὑποβάλλῃ ἑαυτὸν εἰς αὐστηρὸν τι σωματικὸν τι καὶ διανοητικὸν σύστημα παιδεύσεως ἢ πειθαρχίας ἐξ οὗ νὰ ἀποκτήσῃ ἠρωισμόν, θάρρος, εὐστάθειαν, καρτερίαν, ἀφοσίωσιν, ἀφοβίαν καὶ αὐτοκράτησιν εἴτε ἐν πολέμῳ εἴτε ἐν εἰρήνῃ. Ὡς εἶπον, ὁ ἀρχαῖος ἰάπων ἀπαξ ἐνωτισθεὶς τοῦ ἠθικοῦ διδάγματος τῶν διδασκάλων του γένους του, τὸ ἀνέπτυξε καὶ τὸ ἐπλοῦτισεν ἐρευνήσας τὰ διδάγματα παντὸς σχεδὸν ξένου συστήματος. Οὕτως ἠντλησεν ἀπὸ τὸν σιντοϊσμόν, ἀπὸ τὴν στωϊκὴν φιλοσοφίαν, ἀπὸ τὸν χριστιανισμόν, πάντας τοὺς μαργαρίτας ἐκάστου, ὅχι τὰ δόγματά των, ὅχι τὰ ἀλάνθαστά των, ὅχι τὰ ἱερατεία των, ὅχι τὰς τελετουργίας των. Τοιοῦτοτρόπως ἐμόρφωσε βαθμηδὸν τὸν ἀγραφον αὐτοῦ βιονομικὸν γνῶμονα, καὶ αὕτη εἶνε ἡ θρησκεία του, ἣτις δὲν εἶνε θρησκεία, ἀλλὰ φιλοσοφία καὶ πηγὴ πίστεως.

ΠΡΟΦΗΤΑΙ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΣΜΟΥ. ΙΑ'. ΚΟΡΝΑΡΟΣ.

Αἱ τελευταῖαι ἀναλαμπαι τοῦ ἑλληνικοῦ φωτός, τρεμοσβύνουσαι ἤδη κατὰ τὸν τέταρτον αἰῶνα, ἐξηφανίσθησαν μετὰ τὸν Χρυσόστομον, τὸν τελευταῖον ἑλληνα προφήτην τοῦ ἀνθρωπισμοῦ, καὶ ἐπὶ αἰῶνας ἔκτοτε τὸ κράτος τοῦ σκότους ἐπρὸς τάνευσεν ἀπροσμάχητον. Ἡ χαραυγὴ ἦν κατὰ τὸν δέκατον ἔκτον αἰῶνα ἔφερεν ὁ ἀστερισμὸς τοῦ λόγου, τῆς γνώσεως καὶ τῆς ἐρευνῆς ἀποκαλύπτει ἡμῖν μίαν ἰταλικὴν φυσιογνωμίαν ἣτις ἀξίζει νὰ εἰσαχθῇ εἰς τὴν χορείαν των προφητῶν τοῦ ἀνθρωπισμοῦ ἅτε σημειοῦσα νέον αἰῶνα καὶ νέαν ἐπαγγελίαν συνέσεως καὶ ἠθικῆς. Ὁ Λουδοβίκος Κορνάρος* ἐνδιαφέρει ἡμᾶς ἐνταῦθα ὡς τοιοῦτος, ὡς ἐξαναστὰς κατὰ τῶν ἐπικρατουσῶν διαιτητικῶν ἔξεων, ἔξεων ἄς ἐξ ἰδίας πείρας διέγνω ὡς ἔξεις μεγάλης ἀφροσύνης ὑπὸ ἐποψίῳ ὑγείας ἔστω καὶ ἂν δὲν ἐστιγμάτισεν αὐτὰς ἀκριβῶς ὑπὸ ἐποψίῳ ἠθικῆς. Ἡ μέχρι τῶν ἡμερῶν του ὀρθόδοξος ἠθικὴ δύναται ἀνευδοιάστως νὰ θεωρηθῇ συνώνυμος μετὰ τὴν ἀνηθικότητα. Ἐάν τις ἐξανίστατο κατὰ τῆς ὀρθοδόξου ἠθικῆς, ἐσφραγίζετο ἀμέσως ὡς αἰρετικὸς, ὡς ἐχθρὸς τῆς ἐκκλησίας, καὶ παρεδίδοτο εἰς τὴν ἀπανθρωπίαν τῶν φανατικῶν ὑποστηρικτῶν τῆς ἐκκλησιαστικῆς τυραννίας καὶ τῆς δεισιδαιμονίας. Τοιαῦτα θύματα τῆς ὀρθοδόξου ἠθικῆς ὑπῆρξαν ἐν τῷ μεσαιῶνι οἱ ὄντως δι' ἠθικὴν καὶ σύνεσιν γνωστοὶ ἐν τῇ ἱστορίᾳ ὑπὸ τὸ ὄνομα Καθαροί, ἦτοι καθαρὸφρονες ἢ καθαρὸδαιτοί. Δὲν μᾶς ἐνδιαφέρουσιν αἱ θρησκευτικῶν πεποιθήσεις, ἀλλὰ μᾶς ἐνδιαφέρει ὁ ἀνήθικος καταδιωγμὸς ὃν ἠγεῖρε κατ' αὐτὸν τὸ ἐκκλησιαστικὸν καθεστὸς, καταδιωγμὸς πρὸς ὃν ἴσως δύναται νὰ παραβληθῇ καίτοι ἀμυδρῶς ὁ πόλεμος τοῦ νῦν ἐν Ἑλλάδι πολιτικοῦ καθεστώτος κατὰ τῆς αἰρέσεως τῶν ἠφρονιστῶν ὧν τινες ἐγνωσμένοι ἐπὶ μορφώσει καὶ ἠθικῇ βασανίζονται τὴν στιγμὴν ταύτην ἐν ταῖς φυλακαῖς τοῦ ἑλληνικοῦ βασιλείου δι' οὐδένα ἄλλον λόγον εἰμὴ διότι φρονοῦσι ὅτι δὲν ὑπάρχει αἰωνία κόλασις! Οἱ Καθαροὶ ἀπέχον κρεοφαγίας, ἀλλ' ἔτρωγον ἰχθεῖς, εἴ τις δὲ αὐτῶν ἔκλινε νὰ ἔλθῃ εἰς συνδιαλλαγὴν μετὰ τῆς ἐκκλησίας, ἤρκει νὰ φάγῃ κρέας δημοσία ἐνώπιον πλήθους ἱερέων καὶ ἱεραρχῶν διοριζομένων ὑπὸ τῆς ἱεράς ἐξετάσεως. Ἀφ' ἐτέρου εἴ τις προσήρχετο νὰ ταχθῇ μετὰ τῶν Καθαρῶν, ἠρωτᾶτο πρῶτον "τρώγεις κρέας" καὶ δὲν ἐγίνετο δεκτὸ εἰμὴ ἐὰν ἐγκατέλειπε τὴν βάρβαρον ἔξιν. Ὁ Κορνάρος δὲν εἶχε σχέσιν μετὰ τοὺς Καθαροὺς, ἀλλ' ἀνεξαρτήτως ἐκύρωσε τὸ περὶ διαίτης διδάγμα των. Ἀνῆκεν εἰς μεγάλην ἐνετικὴν οἰκογενεῖαν ἣ πολλὰ μέλη ἐξελέγησαν δόγαι τῆς Βενετίας καὶ διαφόρους ἐποχάς, καὶ ἐσυγγένευσεν ἴσως μετὰ τὸν Κρήτα Βικέντιον Κορνάρου, τὸν ποιητὴν τοῦ

* The Ethics of Diet, by Howard Williams.

"Ἐρωτοκρίτου." Ἦτο πασίγνωστος ὡς διάγων βίον πολυτελείας, πολυφαγίας πολυποσίας καὶ φιληδονίας. Ἡ κράσις του ἦτο ἰσχυρὰ καὶ ἀντείχε κατὰ πάσης καταχρήσεως, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ τριακοστοῦ πέμπτου μέχρι τοῦ τεσσαρακοστοῦ ἔτους τῆς ἡλικίας του διαρκῶς ὑπέφερε νυκθημερὸν δεινότητά ἐκ νοσημάτων προκληθέντων ὑπὸ τῆς ἀφροσύνης αὐτῆς διαίτης καὶ καταστησάντων, ὡς ὁ ἴδιος ἀφηγεῖται, τὸν βίον του βάρως ἀφόρητον. Οὐδὲν φάρμακον, οὐδεμίαν θεραπείαν τὸν ὠφέλει ποσῶς, καὶ ὁ Κορνάρος ἔφθασεν εἰς σημεῖον ἀπελπισμοῦ ὅτε εἰς τὸν ἰατρῶν του ἔσχε τὸ θάρρος νὰ τοῦ ἀπαγορεύσῃ πᾶν εἶδος κρέατος. Ἐπὶ τινὰς μῆνας ἠκολούθει τὴν νέαν δίαιταν μετὰ εὐάρεστα ἀποτελέσματα, ἀλλὰ τότε ἀφόρητος τῷ ἦτο ἡ ἀπὸ τοῦ κρέατος ἀποχή, ὥστε ἔλεγεν ὅτι ἐπρότιμα τὰ δεινὰ ἅτινα ὑπέφερε προηγουμένως. Πράγματι δὲ ἐπανήλθεν εἰς τὴν κρεοφαγίαν δις ἢ τρίς, καὶ εἰς ἐκάστην ἐπάνοδον ἐπανήρχοντο καὶ αἱ ἀλγηδόνες του. Ἐπὶ τέλους ἔκαμε τὴν ἠρωικὴν ἀπόφασιν νὰ ὁμόσῃ ἰσόβιον ἀποχὴν ἀπὸ τοῦ κρέατος καὶ αὐστηρὰν ὀλιγοφαγίαν. Πολλάκις ἐν αὐτὸν ἀπετέλει ὀλόκληρον τὸ γεῦμα του. Μετὰ ἐν ἔτος ἀπὸ τῆς ἠρωικῆς του ἀποφάσεως ἦτο ἐντέλως ἀπηλλαγμένος πάσης ἐνοχλήσεως, ἠκολούθησε δὲ πιστῶς τὴν νέαν του δίαιταν ὅχι μόνον ἰαθεῖς ἀλλὰ καὶ τραπεῖς εἰς ὑψηλότερα ἰδεώδη. Αἱ κλίσεις του μετεβλήθησαν ἀπὸ τὴν ἀπόλαυσιν εἰς τὴν μελέτην καὶ ἐρευναν, τεσσαράκοιτα δὲ καὶ τρία ἔτη μετὰ τὴν ἐναρξιν τοῦ σώφρονος βίου του, ἡλικίας ἤδη ὡν 83 ἔτων, ἔγραψε καὶ ἐξέδωκε τῷ 1548 θαυμάσιον σύγγραμμα ὑπὸ τὸν τίτλον Trattato della vitta sobria (Μελέτη περὶ τοῦ νήφοντος βίου), διὰ τοῦ ὁποῦ εὐγλωττότατα παροτρύνει πάντα ὅστις συναισθάνεται τὴν ἀξίαν τῆς ὑγείας καὶ τῆς εἰρήνης ν' ἀκολουθήσῃ τὸ παράδειγμά του. Τὴν ἐξῆς περικοπήν ἐκ τοῦ ἔργου δὲν πρέπει νὰ παραλείψω: "Ὁ πατὴρ μου, ὁ προσφιλέστατός μου Ἰταλίας, λέγει ἀποτεινόμενος πρὸς τὸ ἰταλικὸν γένος, ἀκουσόν με. Δὲν ὑπάρχει παραφροσύνη μεγαλύτερα ἀπὸ τὸν βίον τῆς ἀπολαύσεως. Ἡ σκληροτέρα πανώλης, ἢ φοβερωτέρα πυρκαϊά, ὁ καταστρεπτικώτερος πόλεμος, ὅλαι αὐταὶ αἱ πληγαὶ συλλήβδην, δὲν φονεύουσι τόσα τέκνα σου κατ' ἔτος ὅσα φονεύει ὁ βίος τῆς ἀπολαύσεως καὶ τῆς κρεοφαγίας. Πῶς ἀντέχεις πλέον; Πρὸς Θεοῦ θεῖς τέρμα εἰς τὰς συνθήκας αἰτινες ἐπιτρέπουσι τοιοῦτον βίον, διότι βεβαιώθητι, πατὴρ μου, εἰς τὰ ὄμματα τοῦ οὐρανοῦ πατρός μας, δὲν ὑπάρχει μυσσώτερον ἁμάρτημα ἀπὸ τοῦτο, τὸ ζῆν δι' ἀπόλαυσιν καὶ τρυφήν. Ἐξωστράκισες τὴν πανώλην· ἐξωστράκισον καὶ τὴν φιληδονίαν, ἄλλως ἀπέθανες. Δὲν ἀπαιτεῖται ἄλλο μέτρον εἰμὴ νὰ κηρύξῃς τὴν ἀπλότητα τὴν ὁποίαν ὑπαγορεύουσι οἱ νόμοι τῆς φύσεως, τὴν λιτότητα, τὴν ἀποχὴν, καὶ τὸν ὀρθὸν λόγον. Ἐχασες πολυτίμους υἱούς, λαμπρὰς δια-

νοίας, τοὺς ὁποίους ἐφόνευσαν αἱ διαιτητικαὶ ἔξεις των, ἐνῷ ἐὰν ἐπεκράτει τὸ εὐαγγέλιον τῆς ἀκρεοφαγίας καὶ τῆς λιτότητος δὲν θὰ συνέβαινε κἂν ἀσθένεια πλέον οἰαδήποτε. Ἐγὼ ὅτε ἤμην 70 ἔτων ἀνατραπέσις τῆς ἀμάξης μου, ἔθραυσα καὶ βραχίονα καὶ σκέλος, καὶ οἱ ἵπποι ἀφηνιάσαντες με παρέσυρον εἰς μακρὰν ἀπόστασιν. Τόσῳ πολὺ ἐβλάβην ὥστε οἱ ἰατροὶ ἔλεγον ὅτι, ὡς ἐκ τῆς ἡλικίας μου, δὲν θὰ ἔξω εἰμὴ τρεῖς ἡμέρας. Ἄλλ' ἐγὼ ἐνδομύχως ἐγνωρίζον ὅτι ἡ ἐγκράτεια καὶ ἡ ἀκρεοφαγία εἶνε τὸ ἐλιξήριον τῆς ζωῆς καὶ οὐδόλως ἀμφέβαλλον περὶ τῆς ταχείας ἀναρρώσεώς μου. Ἡρνήθην τὰ φάρμακά των καὶ τοὺς ἀφήκα μόνον νὰ τοποθετήσωσι τὰ ὄστα καὶ προστρίψωσι τὸ μέρος ἔξωθεν μετὰ ἔλαια. Ἀνέρρωσα ταχέως καὶ ἰάθην ὀλοτελῶς καὶ ἤδη παρήλθον δεκατρία ἔτη ἔκτοτε." Τρία ἔτη βραδύτερον, ὅτε ἦτο 86 ἔτων ἐδημοσίευσεν ἕτερον σύγγραμμα περὶ τοῦ αὐτοῦ θέματος· καὶ βραδύτερον πάλιν ἐν ἡλικίᾳ 93 ἔτων ἐδημοσίευσεν τρίτον ἔργον δι' οὗ ἀνασκευάζει τὰ σοφίσματα τῶν συνηγορούντων ὑπὲρ τῆς κρεοφαγίας. Τέταρτον σύγγραμμα, ὅπερ ἦτο καὶ τὸ τελευταῖον αὐτοῦ ἔργον, ἐδημοσίευσεν ἡλικίας ὡν 95 ἔτων, καὶ δι' αὐτοῦ περιγράφει τὴν ἄκραν ὑγείαν, σωματικῶς καὶ διανοητικῶς, τὴν ὁποίαν ἔχει. Ὁ Κορνάρος ἀπέθανεν ἐν ἡλικίᾳ 101 ἔτων, ἐκπνεύσας ἡρέμα ἐνῷ ἀνεπαύετο εἰς τὸ ἀνάκλιτρον τοῦ γραφείου του. Τὰ τέσσαρα βιβλία του μετεφράσθησαν εἰς τὰς πλείστας εὐρωπαϊκὰς γλώσσας, ἀλλὰ, ἐφ' ὅσον γνωρίζω, οὐδέποτε μετεφράσθησαν εἰς τὴν ἑλληνικὴν.

ΕΡΕΥΝΗΜΑΤΑ.

Η ΕΞΕΛΙΞΙΣ ΤΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΟΣ.

Οὐκ ὀλίγον ἔχει ἀπασχολήσει τοὺς βιολόγους τὸ ζήτημα ἐν αἱ ἠθικαὶ ιδιότητες τῶν γονέων μεταβιβάζονται εἰς τὰ τέκνα καὶ τοὺς ἐκγόρους, ὡς ὁ Βάιςμαν ἰσχυρίζεται. Ἐν συναφείᾳ πρὸς τὸ ζήτημα τοῦτο αἱ ἐπόμενα σημειώσεις περὶ ἀναπαραγωγῆς τοῦ εἶδους εἶνε ἄξια προσοχῆς. Τὸ ὡν ἐν τῇ ἡμέρῳ αὐτοῦ καταστάσει εἶνε κυττάριον μεμονωμένον, πλήρες πρωτοπλάσματος ἦτοι ζωικῆς ὕλης τοῦ κατωτάτου καὶ ἀπλουστάτου βαθμοῦ. Τὸ οὕτω πεπληρωμένον ὡν περιέχει καὶ πυρήνα, περιβαλλόμενον ὑπὸ μεμβράνης καὶ περιέχοντα ἐπίσης πρωτόπλασμα καὶ εἶδος τι νήματος ἐξ οὗσις ἦτις καλεῖται χρωματίνη καὶ εἶνε ἀγνωστὸν συνθέσεως. Ὅταν τὸ ὡν ὀρίμασῃ μεταβολὴ τις παρατηρεῖται εἰς τὴν ὄψιν τοῦ πρωτοπλάσματος. Δύο ἀστεροειδῆ σώματα ἐμφανίζονται. Ἡ μεμβράνη τοῦ πυρήνος θραύεται καὶ τὸ ἐκατέρωθεν αὐτῆς πρωτόπλασμα ἐνοῦται, τὸ δὲ νῆμα ἀναπτύσσεται καὶ διαιρεῖται εἰς κλαδίσκους ὧν ὁ ἀριθμὸς ποικίλλει κατὰ τὰ διάφορα εἶδη. Οἱ κλαδίσκοι διχάζονται, τοῦ ἡμίσεος ἐκάστου αὐτῶν ἐλαυνομένου ὑπὸ τοῦ ἐνὸς τῶν

ασπεροειδών σωματιών, τοῦ δὲ ἑτέρου ἡμίσεος ἐλαυνόμενου ὑπὸ τοῦ ἄλλου ἀσπεροειδοῦς σώματος. Μετὰ τοῦτο τὸ ὠδὸν εἶνε ἕτοιμον πρὸς γονιμοποίησιν καὶ δὲν ὑπολείπεται εἰμὴ ὁ σπῆρος τοῦ ἄρρενος ὅπως παραχθῆ ἔμβρυον. Ὁ Χέρτβιγκ ἀπέδειξε ὅτι τὰ αὐτὰ συμβαίνουν καὶ εἰς τὸ ἄρσεν στοιχείου. Τὸ κυττάριον τοῦ ἄρρενος διαίρεται ἐπίσης εἰς τέσσαρα κυττάρια, ἕκαστον τῶν ὁποίων διχάζει τὸν ἀριθμὸν τῶν κλαδίσκων εἰς δύο μέρη, ἀλλὰ μόνον ἐν τῶν δύο τούτων μερῶν εἰσδύει εἰς τὸ ὠδὸν ὅτε καὶ συντελεῖται ἡ γονιμοποίησις. Ἡ θεμελιώδης ἰδέα τοῦ Βάισμαν εἶνε ὅτι διακρίνονται δύο εἰδῶν κυττάρια: σπερματικά ἄτινα μεταβιβάζουσιν ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεὰν τὰς κληρονομικὰς ιδιότητες, καὶ σωματικά ἄτινα ἐν ἑκάστη γενεᾷ πλάττουσι τὸ ἄτομον. Τὸ γονιμοποιηθὲν ὠδὸν διαίρεται εἰς δύο διακεκριμένα τμήματα: τὰ μὲν σπερμοκυττάρια ἑκατέρου αὐτῶν ὑποδιαίρουται εἰς ἀναρίθμητα ἄρρενα καὶ θήλεα κυττάρια ἀποταμιεύοντα πρὸς μεταβίβασιν εἰς τὴν προσεχῆ γενεάν τοῦ ἀρχεπλάσματος, τὰ δὲ σωματικυττάρια πλάττουσι τὰς παντοίας ἰνᾶς τοῦ ἀτόμου. Ἐν ἄλλαις λέξεσι καταφωράται ἡ ὑπαρξίς σπερμοπλάσματος ὅπερ εἶνε αὐτόχρημα ἀθάνατον διότι μεταβιβάζεται ἐν ἀδιακόπῳ συνεχείᾳ ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν. Τὸ σπερμόπλασμα τοῦτο ἐκπροσωπεῖ τὸ γένος καὶ ἐξασφαλίζει τὴν μονιμότητα τοῦ τύπου. Τὸ δὲ ἐφήμερον ἄτομον ἐκπροσωπεῖται ὑπὸ τοῦ ἐπίσης ἐφήμερου σωματοπλάσματος οὗ ἔργον εἶνε νὰ πλάττῃ τὸ σῶμα τοῦ ζῶου δεδομένης γενεᾶς. Οἱ κλαδίσκοι εἶνε αἱ γέφυραι δι' ἧς αἱ προγονικαὶ ιδιότητες καὶ κλίσεις μεταβιβάζονται, καὶ πράγματι ἐγκλείου ἐν ἑαυτοῖς τὸν χαρακτήρα ὃν θὰ κληρονομήσῃ τὸ ἄτομον μελλούσης γενεᾶς. Αὕτη ἦτο ἡ ὑπόθεσις ἐπὶ τῆς ὁποίας ὁ Δάρβιν ἐστήριξε τὴν περὶ ἐξελίξεως θεωρίαν. Ἄλλ' ἡ ἔκποτε γενόμενη ἐπιστημονικὴ ἐργασία κατέδειξε ὅτι δὲν εἶνε πλέον ἀπλή ὑπόθεσις ἀλλὰ γεγονός βιολογικόν, καὶ δικαιολογεῖ ἡμᾶς νὰ προσδοκῶμεν ἀτελεύτητον ἐξέλιξιν τοῦ ἀνθρωπίνου χαρακτήρος ἅπαξ μορφώσωμεν αὐτόν. Εἶνε πρόδηλον ἐντεῦθεν πόσῳ ὑψηλῆς σπουδαιότητος εἶνε ὁ γάμος. Ἡ ἀμερικανικὴ πολιτεία τῆς Ἰόβας εἶνε πάντοτε λίαν προοδευτικὴ καὶ ἡ νομοθεσία τῆς ἐσχάτως ἀφιέρωσεν οὐ μικρὰν δρᾶσιν πρὸς διακαίνισιν τῶν περὶ γάμου κρατούντων.

ΤΟ ΟΙΝΟΠΝΕΥΜΑ.

Ἐν ἀξιολογώτατον συγγραμμάτιον ἐξεδοθῆ πρότινος ἐν Βρυξέλλαις ὑπὸ Edm. Vaslet, περὶ ζύθου οἴνου καὶ οἰνοπνεύματος πραγματευόμενον, καὶ ἐκθέτον λίαν ἐπιστημονικῶς τὰς βλάβας ἃς προξενούσιν εἰς τὸν ἀνθρώπινον ὀργανισμὸν τὰ προειρημένα ποτά. Οἱ πλείστοι τῶν ζύθων κατασκευάζονται τῇ προσθήκῃ φουκωτάτων οὐσιῶν. Καὶ ὁ γνησιώτατος ζύθος εἶνε ἐλάχιστα θρεπτικὸς

τὰ μέγιστα δὲ διεγερτικὸς. Ἐνίοτε ὡς ἐκ τῶν πικρῶν οὐσιῶν ἃς περιέχει ὁ ζύθος ἀνοίγει τὴν ὄρεξιν τοῦ μὴ πεινώτος, ἀλλ' ὁ μὴ πεινῶν θὰ ἔπραττε φρονιμώτερον ἀπέχων τροφῆς μέχρις οὐ πεινάσῃ φυσικῶς. Ἐπι ὀλιγώτερον θρεπτικὸς εἶνε ὁ οἶνος, οἱ πλείστοι δὲ τῶν οἴνων εἶναι οὐθενμένοι διὰ δεινῶν χημικῶν οὐσιῶν, πολλάκις οὐδεμίαν σχέσιν ἔχοντες πρὸς σταφυλᾶς, καὶ εἶνε σχεδὸν ἀδύνατον νὰ διακρίνῃ τις οἶνον ἐκ σταφυλῆς ἀπὸ οἴνου ἐκ χημικῶν οὐσιῶν. Ὁ συγγραφεὺς ἐπαινῆ ὡς ὑγιεινοτάτους τοὺς ἐκ σταφυλῶν οἴνους τοὺς ἀπὸ τίνος κατασκευαζομένου ἀνευ βράσεως καὶ ἐπομένως ἀνευ οἰνοπνεύματος. Ἐκ σταφυλῶν δύνανται νὰ παραχθῶσιν ὠφελιμώτατα ποτὰ ἐμποδιζομένης πάσης ζυμώσεως ἢ τοῦ βράσεως. Ἄλλ' αἱ σταφυλαὶ αὐταὶ καθ' ἑαυτάς, νωπαὶ ἢ ξηραὶ, εἶνε τροφή καὶ πόσις ἅμα μεγάλης ἀξίας. Ὅσον ἀφορᾷ τὸ οἰνόπνευμα, αὐτὸ εἶνε δηλητήριον οὐδεμίαν ἔχον θρεπτικὴν δύναμιν. Διεγείρει καὶ ἐρεθίζει δίκην μαστιγίου. Εἶνε πλάνη τὸ λεγόμενον ὅτι θερμαίνει ὡς ἐκ τῆς καύσεως ἢν προκαλεῖ. Μία στιγμιαία αἰσθησις θερμότητος ἐπέρχεται ὡς ἐκ τῆς φορᾶς τοῦ αἵματος πρὸς τὴν ἐπιδερμίδα, ἀλλ' εὐθὺς ὕστερον γίνεται ἀντίδρασις καταβιβάζουσα ἀποτόμως καὶ, ἐν περιπτώσει καταχρήσεως, ἐπικινδύνος τὴν θερμοκρασίαν τοῦ σώματος. Τὰ πλείστα τῶν οἰνοπνευματωδῶν ποτῶν περιέχουν καὶ δηλητήρια οἷα τὸ βιτριόλιον, τὸ χλωρυδρικὸν ὄξύ, τὸ πρωσσικὸν ὄξύ, τὸ πέπερι, ἢ ἄμμωνία κλπ. Τὸ οἰνόπνευμα προσβάλλει τὸν στομάχον, τὸ ἥπαρ, τὴν καρδίαν, τοὺς νεφρούς, τὰ ἀναπνευστικὰ ὄργανα, τὸν ἐγκέφαλον καὶ τὸ νευρικὸν σύστημα. Ἐπίσης ὀλέθριως ἐπιδρᾷ ἐπὶ τῆς διανοίας, τῆς θελήσεως καὶ τῆς μνήμης.

ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΙ.

Ἡ ποικιλία τῶν ἰδιοσυγκρασιῶν ὑπαγορεύει ποικίλας μεθόδους θεραπείας, ἰδίως ἀφ' ὅτου ἡ χρῆσις τῶν φαρμάκων ἀποδοκιμάζεται. Κυριώτεραι τῶν πολλαχῶς με ἀξιόλογα ἀποτελέσματα ἐφαρμοζομένων μεθόδων εἶνε αἱ ἑξῆς: Ἡ σταφυλοθεραπεία, ἣτις εἶνε ἀποκλειστικὴ σταφυλοφαγία ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας, περιοδικῶς. Τροποποίησις τῆς μεθόδου ταύτης εἶνε ἡ ἀντικατάστασις τῶν σταφυλῶν δι' ἄλλου τίνος καρποῦ. Δὲν θὰ ἦτο ἄσκοπον νὰ ἐγίνετο πείραμα σταφιδοφαγίας ἐνὸς ἢ σταφιδῆς εἶνε χλωρά. Ἡ μονοφαγητοθεραπεία συνίσταται αὐστηρῶς εἰς ἐν μόνον φαγητὸν τὴν ἡμέραν, περιοδικῶς. Ἡ γαλακτοθεραπεία κελεῖται ὀκτὼ ἕως δέκα ὀκάδας γαλακτοτῆν ἡμέραν ὡς ἀποκλειστικὴν τροφήν. Ἡ λουτροθεραπεία ἀπατεῖ ἵνα ὁ πάσχων βυθίζεται εἰς ὕδωρ ἔχον τὴν θερμότητα τοῦ αἵματος καὶ νὰ διαμένῃ ἐν αὐτῷ ἐπὶ δύο ὥρας, τρίς τῆς ἡμέρας, ἐπὶ τέσσαρας ἐβδομάδας, περιοδικῶς. Ἡ ὀστεοπάθεια ἀντικαθιστᾷ πολλάκις τὴν ἐγγε-

ρησιν εἰς νοσήματα τῶν ἀρθρώσεων, ὀφελεῖ δὲ εἰς περιπτώσεις γενικῆς καχεξίας. Τῆς φωτοθεραπείας ὑπάρχουσι πολλὰ εἶδη. Αὕτη ἰδίως ἐφαρμόζεται εἰς νόσους προκληθείσας ἀναμφισβητήτως ἀπὸ μικρόβια. Σπουδαία εἶνε ἡ κατηγορία εἰς ἣν ἀνάγεται ὁ ὑπνωτισμὸς, ἡ ὑποβολή, ἡ μαγνητικὴ ἴασις, καὶ ἡ διὰ νοητικῆς δυνάμεως θεραπεία. Ἐν Ἀμερικῇ ὑπάρχει ἑταιρία καλουμένη "Ἐταιρία πρὸς κραταίωσιν τῆς ἐθνικῆς ὑγείας" ἔχει κεφάλαια ἐνὸς ἑκατομμυρίου δολλαρίων καὶ ἐνδιαφέρεται ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν φυσιοθεραπείαν. Ταύτης ὑπάρχουσι πολλὰ εἶδη, ἀλλὰ κεντρικῶς ἰδέα αὐτῆς εἶνε ἡ αὐτοθεραπεία δι' ἀποκτήσεως κράτους ἐπὶ τῶν παθῶν, τῶν ὀρέξεων καὶ τῶν στοχασμῶν. Κορυφαῖος τις ἰατρός ἐν Φιλαδέλφειᾳ συμβουλεύει συνήθως τὴν ἀπόλυτον ἀνάπαυσιν ἐπὶ τινος ἡμέρας περιοδικῶς. Ἡ ἐλαιοθεραπεία εἶνε ἐπίσης οὐκ ὀλίγον διαδεδομένη. Οἱ ὀπαδοὶ τῆς θεωροῦν τὸ ἀγρὸν ἐλαιόλαδον ὡς πανάκειον. Ἡ ἀναπνοοθεραπεία βασίζεται ἐπὶ τῆς θεωρίας ὅτι ὁ προσήκων ἀερισμὸς τῶν πνευμόνων (ἐπιτυγχάνομενος διὰ συχνῆς βαθείας εἰσπνοῆς καὶ ὑπαιθρίου βίου) ἐξασφαλίζει ἀκμαῖον αἷμα καὶ κατὰ συνέπειαν ὑγίαν τοῦ ὅλου ὀργανισμοῦ. Λίαν λογικὴ καὶ ἀρμόζουσα εἰς ὅλας τὰς ἰδιοσυγκρασίας, φαίνεται ἡ μέθοδος καθ' ἣν τις, εἴτε ὑγιῆς εἴτε πάσχων ἀπέχει πάσης βρώσεως, ἅπαξ τῆς ἐβδομάδος. Πολλὰ δεινὰ νόσοι, ἐν αἷς ἢ λύσσα, θεραπεύονται διὰ τοποθετήσεως τοῦ πάσχοντος ἐντὸς κλιβάνου μεγίστης θερμότητος, ἀναγκαζούσης τὸ δηλητήριον νὰ ἐξατμισθῇ.

ΑΙΤΙΑ ΤΟΥ ΚΑΡΚΙΝΟΥ.

Ἐν τῇ Westminster Review, ὁ ὑγιεινολόγος κ. Μαυρίκιος Τζῶνσον δημοσιεύει ἄρθρον ἀναπτύσσων τὴν θεωρίαν ὅτι ὁ καρκίνος κατὰ μέγα μέρος ὀφείλεται εἰς δριμύεα καρκινώματα. Δι' αὐτῶν διακεντῶσι τὴν πέψιν ἀνθρωπίνου ὧν τὰ πεπτικά ὄργανα ἐξησθένησαν καὶ ἀπημβλύνθησαν συνεπείᾳ εἴτε τρυφῆς καὶ πολυφαγίας, εἴτε ὑπερβολικῆς ἐργασίας. Ἡ χρῆσις τῶν διεγερτικῶν εἶνε ἀπόπειρα πρὸς ἐξουδετέρωσιν τῆς ἐξαντλήσεως, ἀλλὰ τὸ σύστημα τοιοῦτοτρόπως καταφορτοῦται ὑπὸ οὐσιῶν ἀτελῶς μεταβολιζομένων, ἃς ἀδυνατεῖ εἶτε νὰ μετατρέψῃ εἰς ὄφελός του εἴτε νὰ ἐξοβελίσῃ. Ὁ κ. Τζῶνσον ἀναφέρει πολλὰς περιπτώσεις δεικνύουσας ὅτι εἰς τὸν καρκίνον ἰδίως εἰσὶ προδιαθεθιμένοι μεσήλικοι εὐτραφεῖς, ἰδιοσυγκρασίας ἀγαπώσης τὴν καλοζύϊαν. Ἐπίσης ἀναφέρει περιπτώσεις δεικνύουσας ὅτι οὐδέποτε προσβάλλονται ὑπὸ καρκίνου οἱ ἀγαπῶντες τὸ τσάι καὶ ὄντες παράξενοι καὶ λεπτολόγοι περὶ τὴν ἐκλογὴν τῆς τροφῆς τῶν. Ἐπίσης ἄλλας περιπτώσεις δεικνύουσας ὅτι μεγάλως ὑπόκεινται εἰς τὸν καρκίνον ἰδίως γυναῖκες ὑποβαλλόμεναι εἰς μέγαν κάματον, καὶ ὑπερβολικὴν ἐργασίαν καὶ τυραννόμεναι ὑπὸ μεριμνῶν καὶ

φόβων. Δὲν λέγει ἂν αὐταὶ κάμνωσι χρῆσιν τῶν δριμύων καρκινωμάτων, ἀλλ' ἐφίστᾷ τὴν προσοχὴν τοῦ ἀναγνώστου εἰς διαφόρους μελέτας ἐξόχων παθολόγων οἵτινες ἰσχυρίζονται ὅτι ἡ αὐξήσις τῶν ἐκ καρκίνου παθήσεων βαίνει παραλλήλως μετὰ τὴν διάδοσιν τῆς κρεοφαγίας. Ἐντεῦθεν ὁ ἀρθρογράφος ἐξάγει τὸ πόρισμα ὅτι ὁ καρκίνος πλειστάκις ὀφείλεται εἰς τὴν κατανάλωσιν κρέατος ζῶων ἄτινα μετακομιζόμενα διὰ θαλάσσης ζῶντα, φονεύονται εὐθὺς μετὰ τὴν ἀποβίβασιν, ὅτε εὐρίσκονται εἰς λίαν νοσηρὰν κατάστασιν συνεπείᾳ ναυτίας καὶ συνωστισμοῦ ἐν ῥηπαροῖς διαμερίσμασι τοῦ πλοίου μετὰ μακρὸν ταξείδιον. Τὴν δυσωδίαν τῶν ἀτυχῶν τούτων οὐδέμια φαντασία δύναται νὰ συλλάβῃ· καὶ πράγματι ἡ σὰρξ αὐτῶν, ὑπὸ τοιοῦτους ὄρους σφαζομένων, δὲν εἶνε ἄλλο τι εἰμὴ σαπρία. Δὲν δύναται λοιπὸν εἰμὴ νὰ ἐξασκήσῃ λίαν παθογόνου ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς ὑγείας τῶν τρωγόντων τοιαύτην ὕλην. Ἐτέραν αἰτίαν τῆς καρκινώδους διαθέσεως ὁ ἀρθρογράφος ἀνευρίσκει ἐν τῇ καταναλώσει τοῦ χοιρινοῦ κρέατος ὅπερ ὑπὸ οἰασδήποτε συνθήκας, εἶνε πάντοτε αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ καρκινογόνον. Ὁ κ. Τζῶνσον συνιστᾷ ἀφέψημα ἴων κατὰ τοῦ καρκίνου, ἐπίσης καὶ ἄλλα παρασκευάσματα ἄτινα περιγράφει, ὅλα ἐξ ἴων ἢ τοῦ μενεξέδων, πρὸς ἴασιν ἢ καταπολέμησιν τῶν παντοίων καρκινωειδῶν νοσημάτων.

ΜΙΑ ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ.

Ἡ δεσποινὶς Γερτρούδη φὸν Πέτσολδ, γερμανίς, σπουδάσασα θεολογίαν ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τῆς Ὁξφόρδης ἐχειροτονήθη ἱέρεια καὶ διωρίσθη ἐφημέριος τῆς ἐν Δέστερ ἀγγλικῆς ἐκκλησίας. Εἶνε ἡ πρώτη ἐν Ἀγγλίᾳ γυνὴ λαβοῦσα τὴν ἱεροσύνην, εἶνε δὲ 28 ἐτῶν καὶ ἔχει ἡδὴ διακριθῆ ὡς ἱεροκήρυξ ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος. Ἐρωτηθεῖσα ὑπὸ πολλῶν πῶς συμβιβάζει τὸ χωρίον τοῦ Παύλου ὅστις λέγει ὅτι ἡ γυνὴ δὲν πρέπει νὰ κηρύττῃ, ἀπήνησεν ὅτι "ἡ νεωτέρα ἔρευνα κατέστησεν ἀναμφισβήτητον ὅτι τὸ χωρίον αὐτὸ παρεῖσέφρουσεν ἐν μεταγενεστέρᾳ τοῦ Παύλου ἐποχῇ καθὼς καὶ πολλὰ ἄλλα χωρία τοῦ εὐαγγελίου καταδείκνυνται προσθήκαι μεταγενεστέρων χρόνων."

ΔΕΝΔΡΟΦΥΤΕΙΑ ΕΝ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝῃ.

Αἱ ἐκ Παλαιστίνης εἰδήσεις παρέχουσι ζωηρὰς ἐλπίδας ὅτι μετ' οὐ πολὺ ἡ χώρα ἐκείνη θὰ κατακαλυφθῇ ὑπὸ καρποφόρων δένδρων. Αἱ ἐκθέσεις τῶν περιηγητῶν καὶ τῶν προξένων ἐξαίρουσι τὴν γονιμότητα τοῦ ἐδάφους, ἰδίως ὡς πρὸς τὰς ἀμπέλους. Ἡ παρατηρουμένη ἐσχάτως ἀναγεννητικὴ δρᾶσις πρὸς δενδροφυτείαν ὀφείλεται εἰς τὴν φιλοπονίαν τῶν ἰσραηλιτικῶν γαλλικῶν ἀποικιῶν ἃς ἰδρύει ἡ πρακτικότης, γενναιοδωρία, δξυδέρκεια καὶ γνησιὰ φιλογένεια τῶν ἀπανταχοῦ Γῆς πλουσιῶν ὁμογενῶν τοῦ ἰουδαϊσμοῦ.

ΑΣΤΕΡΙΣΚΟΙ.

Πολλοί υποστηρίζουν ὅτι ἡ ἑλληνομάθεια ἐν Ἀγγλίᾳ θὰ κραταιωθῆ ἀφοῦ ἀρθῆ τὸ ὑποχρεωτικὸν τῆς διδασκαλίας.

Ὁ πληθυσμὸς τῆς Νέας Ἱρκίας ἐν ἔτει 1700 ἀνῆλθετο εἰς δύο χιλιάδας κατοίκους, ἐν ἔτει 1800 εἰς ἐξήκοντα χιλιάδας, καὶ ἐν ἔτει 1900 εἰς τρία ἡμισυ ἑκατομμύρια. Πρὸ διακοσίων ἐτῶν ἐν Νέᾳ Ἱρκίᾳ ὑπῆρχεν ἐν μόνον πενήκτον σχολεῖον, σήμερον ὑπάρχουσιν ἑκατοντάδες λαμπρῶν ἑκπαιδευτηρίων, καὶ ὁ προϋπολογισμὸς τῆς ἑκπαιδευσεως ἀνέρχεται εἰς 100 ἑκατομμύρια φράγκα τὸ ἔτος.

Οἱ Τάιμς ἀνέλαβον τὴν ἔκδοσιν τῆς Βρετανικῆς Ἐγκυκλοπαιδείας (35 ὀγκῶδες τόμοι), ἐδαπάνησαν δώδεκα ἑκατομμύρια φράγκα διὰ τὴν ἔκδοσιν καὶ τρία ἑκατομμύρια διὰ τὰς διαφημῆσεις· εἰσέπραξαν δὲ εἰκοσιπέντε ἑκατομμύρια, ὥστε ἐκέρθησαν περὶ τὰ δέκα ἑκατομμύρια ἐντὸς ὀλίγων μηνῶν, τὸ παρελθὸν ἔτος.

Ἐξοχος γάλλος πρὸ πεντηκονταετίας ὁμιλῶν περὶ τοῦ ἀγγλικικοῦ ἔθνους εἶπεν ὅτι αὐτὸ εἶνε τὸ μόνον ἔθνος ὕπερ καταλλήγει εἰς θρίαμβον διὰ μέσου τῶν περιπετειῶν του, καὶ τοῦτο διότι εἶνε τὸ μόνον ἔθνος ὕπερ "γνωρίζει νὰ στενοχωρῆται" sait se gêner. Ἐξοχος σὺγχρονος ἄγγλος ἀναφέρειν τὸ ἀνωτέρω λέγει ὅτι δὲν ἀλλοθίει πλεόν περὶ τῶν ἄγγλων ἢ ῥῆσις σήμερον τὸσφ ὅσφ περὶ τῶν γερμανῶν οἵτινες "κάλλιον παντὸς ἄλλου ἔθνους γνωρίζουσι νὰ στενοχωροῦνται."

"Ὁ Ἥλιος ἀποτελεῖ τὴν θερμότητα τοῦ παγκοσμίου οργανισμοῦ· οἱ παλμοὶ τοῦ διαχύνουσιν ἀνὰ τὸ διάστημα τὰ κύματα τῆς πλασητικῆς ζωτικότητος" εἶπε πρὸ δεκαετῶν αἰῶνων ὁ Θεὸς τῆς Σμύρνης. "Ὅπως ἡ δυναμὶς ἢ κίνουσα τὸ ὠρολόγιον ἔχει τὴν πηγὴν τῆς εἰς τὴν χεῖρα, ἦτις τὸ συνεστρόφησε, οὕτω πᾶσα ἐπίγειος δύναμις πηγάζει ἀπὸ τοῦ Ἥλιου." Ἐὰν παραλλάξῃ ὀλίγον ἢ λαμπρότης του, εἴη ἢ θερμότητος δόσις του καταστῆ ὀλίγον τι σφοδρότερα ἢ αἴφνης χαλαρωθῆ, ἀπέλπιδες πάντες θ' ἀνεμένονεν καθολικὴν ἀγωνίαν θανάτου" λέγει ἐν προσφάτῳ συγγράμματι αὐτοῦ ὁ ἄγγλος ἀστρονόμος Ball.

Θαυμάσιον ἀπολυμαντικὸν εἶνε ὁ καφῆς καιόμενος ἐπὶ ἀνθρώκων δίκην λιβανίου. Ὁ καιὸς τοῦ ἀπορροφᾷ πᾶσαν νοσηρὰν ἀναθυμίασιν καὶ τὴν ἐξουδετερῶ.

Ὁ Οὐμβόλδος ἀναφέρει τρεῖς τρόπους καθ' οὓς τὰ δένδρα δροσί-ζουσι τὴν ἀτμοσφαῖραν διὰ τῆς δροσερᾶς σκιάς των, διὰ τῆς ἐξατμῆσεως καὶ διὰ τῆς διαθλάσεως τῶν ακτίνων τοῦ ἡλίου, τοιούτο-τρόπως δὲ καὶ προστατεύουσι τὸ ἔδαφος.

Τὰ ἐργόχειρα τῶν αἰγυπτίων κορασιῶν ἄτια ἐκόμισεν ὁ Πάρις εἰς τὴν Τρωάδα ἴσαν τὸσφ καταπληκτικῶς λεπτεπίλεπτα καὶ ὠραία ὥστε ἡ βασίλισσα Ἐκάβη δὲν ἐτόλμησε νὰ τὰ φορέσῃ, ἀλλὰ τὰ προσέφερεν εἰς τοὺς θεοὺς.

Ὁ φλοιὸς τοῦ πορτοκαλλίου περιέχει δριμύ ἔλαιον προστατεύον τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ καρποῦ κατὰ ἐντόμων καὶ πτηνῶν ἄτια δολεαζόμενα θὰ διετρώπων τὸν φλοιὸν ἵνα φάγωσι τὸ ἐσωθεν αὐτοῦ. Ἐπίσης οἱ σπῆροι περιέχουσιν πρωσιδικὸν δξὺν ἵνα προφυλάσσωνται διαρκοῦσης τῆς βλαστῆσεως κατὰ σκωλήκων καὶ ἐντόμων. Πᾶν ὅ.τι ζῆ, φυτὸν ἢ ζῶον εἶνε περικομισμένον μὲν τὴν δύναμιν ν' ἀναπτύσῃ μεθόδῶν τῶν αὐτοπροστασίας.

Ὁ γάλλος ἐπιστήμων Βαγαλιὸ βεβαιῶ ὅτι διὰ μηχανήματος ὕπερ ἔχει εφεύρει δύναται νὰ φωτογραφῆσῃ τὰ ἀνθρώπινα συναισθήματα. Οὕτω κατορθοῦνε φωτογραφίας τῆς χαρᾶς, τῆς λύπης, τοῦ φόβου, τοῦ μίσους, τοῦ οἴκτου, τῆς ἀγάπης, τοῦ φόβου, ὥσανεὶ ταῦτα ἴσαν ἀπτὰ ἀντικείμενα οἷον οἰκίαι ἢ δένδρα. Ἡ μορφή τῆς λύπης ὁμοιάζει κυκλικὰς γραμμὰς τῆς ἐλπίδος, ἐλικοειδεῖς τῆς ἀγάπης, νεφέλην. Ὁ οἶκτος ἔχει σχῆμα ποδός· ὁ θυμὸς ἐμφανίζεται ἐπὶ τῆς φωτογραφικῆς πλακῶς ὡσεὶ θύελλα.

Σωκρατικὸς διάλογος. Εἶνε οἱ ἄνθρωποι οἷοι ἔπρεπε νὰ εἶνε ἢ ὄχι;

Ὅχι.

Ἐπειτα ὅτι ὑπάρχει πρόβλημα κοινωνικὸν πρὸς λύσιν;

Ἐπειτα.

Πρὸς λύσιν τοῦ προβλήματος τούτου τί πρέπει νὰ λαμβάνωμεν ὅπ' ὄψιν, γεγονότα ἢ ἐχῆς;

Γεγονότα.

Πρέπει νὰ λαμβάνωμεν τοὺς ἀνθρώπους οἷοι εἶνε, ἢ οἷοι ἔπρεπε νὰ εἶνε;

Οἷοι εἶνε.

Τῷ ὅτι οἱ ἄνθρωποι δὲν εἶνε οἷοι ἔπρεπε νὰ εἶνε ἀποτελεῖ γεγονὸς ἢ ὄχι;

Γεγονός.

Πρέπει λοιπὸν νὰ λάβωμεν ὅπ' ὄψιν αὐτὸ τὸ γεγονός, ἢ ὄχι;

Πρέπει.

Κατὰ τὰ διδάγματα τῆς νεωτέρας πολεμικῆς πείρας ἀπαράτητος ὄρος ναυτικοῦ ἐξοπλισμοῦ φαίνεται τὸ πολυάριθμον τῶν μεγάλων θωρηκτῶν.

Ἵπολογίζεται ὅτι οἱ ἐν Ἀγγλίᾳ παράγοντες φιλολογικὰ προϊόντ' ἀνέρχονται εἰς εἰκοσακισχιλίους. Ὁ σὺν Βάλτερ Βέσαντ λέγει ὅτι μετὰ χίλια ἔτη μόνον τοὺς εἰκοσὶν ἐξ αὐτῶν θὰ ἐνθουσιεῖται ὁ κόσμος.

Ποιήτρια. Πρὸ χιλίων ἐτῶν ἤμαρζον ἐν Ἰαπωνίᾳ ποιήτρια ὦν ἡ Ἴργη, γεννηθεῖσα τῷ 858 μ.χ. παρήγαγε ποιήματα μεγάλου φήμης. Ἑλληνίδες ποιήτρια ἰστοροῦνται ἡ Μεγαλοστράτη (60 π.χ.), ἡ Δημοφίλη (610) ἡ Τελεσίλλη ἐξ Ἀργους, ἡ Κλεοβούλα (594), ἡ Σαπφὸ ἀικμάσσα τὸν Ζ' αἰῶνα, ἡ Ἐρίννα (ἀποθανοῦς 19 ἐτῶν· φίλη τῆς Σαπφούς· τὰ ἔργα τῆς ἐκρίθησαν ἐμφάμιλλα τὰ τοῦ Ὀμήρου), ἡ Κόριννα (500), ἡ Εὐδοκία ἦν ἐννομεύθη ὁ αὐτὸς κράτωρ Θεοδοσίος Β'. Ἡ Φαντασία ἤμαρζε τὸν 18' αἰῶνα π.χ. Μιμήφιδ' τῆς Αἰγύπτου καὶ μυθολογεῖται γράφασα ποίημα περὶ τὸ τρωικὸν πολέμου καὶ τῆς ἐπανόδου τοῦ Ὀδυσσεύς εἰς τὴν Ἰθάκην.

Ὁ μουσουργὸς Βάγνερ ἐν τινι τῶν συγγραμμάτων του λέγει ὅτι πτώσις τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὴν Ἐδέμ προήλθεν ἐκ παραβλάψεως τοἰ αἵματος ἦτις ἐπέδρασεν ἐπὶ τοῦ ἐνδοτέρου ἴθους. Τὴν δὲ παραβλάψιν ἐμάτηγεν εἶτε ἡ τροπὴ τοῦ ἀνθρώπου εἰς σαρκικὰς τροφάς, εἶτε ἀνάμειξις τῶν φθλῶν συνεπείᾳ γάμων μεταδὸ τῶν κατακτητῶν καὶ λαῶν ἀνθρωποφάγων. Κατὰ τὸν Βάγνερ τὸ μυστήριον τῆς εὐχαριστίας ὑποδηλοῖ τὴν ἐπανάδου τοῦ Γένους εἰς τὴν προτέραν κατάστασιν. Ἄν ἐνδὸς μὲν ὑπομμνίσκον ὅτι τὰ προϊόντα τῆς γῆς δέον ν' ἀνικατοστήσωσι τὴν σάρκα καὶ τὸ αἷμα, ὡς τροφή, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐμμεγροῦ ἱεροκυφίως καὶ ἱαματικῶς ἐπὶ τοῦ ἐνδοτέρου ἴθους καὶ τοῦ αἵματος.

Οἱ αἰγύπτιοι ἐστὸλίζον τὰ ἰστία τῶν πλοίων των διὰ κεντημάτων θαυμασίας τέχνης.

Εἰς τῶν κορυφαίων θεμελιῶν τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ὁ Ἀναξαγόρας γεννηθεὶς πρὸ 25 αἰῶνων ἐν Κλαζομεναῖς τῆς Ἰωνίας, ἐπιτιμηθὼς ποτὲ ὑπὸ τῖνος πολιτευομένου διὰ τῆς ἐξῆς φράσεως "Σὺ δὲν εἶπα πατριῶτης· οὐδέποτε λέγεις ἢ ὑπὲρ τῶν πατριῶν."—Με συγχωρεῖ φίλε μου, ἀπήντησεν, εἶμαι μάλιστα ἄγαν πατριῶτης· ἡ πατριὸς μοῦ (καὶ λέγων τὴν λέξιν ταύτην ἔδειξε τὸν οὐρανὸν) εἶνε τὸ διηκεῖ μέλημά μου ἡμέραν καὶ νύκτα." Ὁ Ἀναξαγόρας ἦτο εἰκοσαετής ὅτε ἐγκατεστάθη ἐν Ἀθήναις ἐνθα ὕστερον ἐσχματισθη περὶ αὐτὸν ὁμιλος φιλερέτων μεταδὸ τῶν ὁπίων ἦτο ὁ Περικλῆς, ὁ Εὐριπίδης καὶ ὁ Σωκράτης. Πεντηκονταετής ὦν ὁ Ἀναξαγόρας κατηγορήθη ἐν ἀνορθοδοξίᾳ καὶ κατεδικάσθη εἰς θάνατον, ἀλλ' ἡ ποιηὴ μετεβλήθη εἰς ἰσόβιον ἐξορίαν Ἡ ἀνορθοδοξία του συνίστατο εἰς τὸ ὅτι ἐπρέσβευεν ὅτι ὑπάρχει αἰώνιον τι, αἶψον, αὐθότακτον Ὅχι καλοῦμενον Νοῦς θέτου εἰς κίνησιν τὰ ἀναρίθμητα ἄτομα τῆ γῆς καὶ οὕτω παράγον τὸν κόσμον. Ἦτο μέγας ἀστρονόμος καὶ ἐπέμενε ὅτι ἡ σελήνη λαμβάνει τὸ φῶς τῆς ἀπὸ τῶν ἡλίου.

Φυλῆ τις ἀγρίων, οἱ ξοανολάτραι, οὐκ ἐβίβουσι τοὺς χριστιανικοὺς ἱεραποστόλους ἀποκαλοῦντες αὐτοὺς ἀθεοῦς ὡς μὴ φέροντα ζῆνα. Οὕτω πολλοὶ δογματολόγοι ἀποκαλοῦσιν ἀθρησκου τοὺς μὴ πρεσβεύοντας τὰ αὐτῶν δόγματα. Οἱ ξοανολάτραι πιστεύουσιν ὅτι δὲν ὑπάρχει δύναμις διέπουσα τὸ Σύνπαν ἀνωτέρα τῶν ζῴων των· καὶ οἱ δογματολόγοι πάλιν πιστεύουσιν ὅτι δὲν ὑπάρχει δύναμις διέπουσα τὸ Σύνπαν ἀνωτέρα τῶν δογμάτων των εἰσὶν ἴρα ἄθρησκοι ἀκριβῶς ὡς οἱ ξοανολάτραι εἰσὶν ἄθεοι.

Ὁ πρὸ τῖνος ἀποθανὼν καθηγητῆς τῆς νεωτέρας ἱστορίας ἐν Κανταβρυγίᾳ λόρδος Ἄκτων ἐκέκτητο βιβλιοθήκην ἐξ 100.000 τόμων. Μόνον τὸ κτίριον αὐτῆς ἐστοίχισε ἡμισυ ἑκατομμύριον φράγκων. Ὁ Καρνέγης ἠγόρασε τὴν βιβλιοθήκην, ἄγνωστον ἀπὸ τὸσφ, ἀλλὰ τὴν ἀφῆκεν εἰς τὸν πωλῆσαντα νὰ τὴν μεταχειρίζεται ἰσοβίως. Ἦδῃ, τοῦ λόρδου Ἄκτωνος ἀποθανόντος, ὁ Καρνέγης ἐδώρησεν αὐτὴν εἰς τὸν πολιτευτὴν καὶ κοινωνιολόγον Ἰωάννην Μόρλυ ὅστις λέγεται ὦν ὁ μόνος ἄνθρωπος ἐν Ἀγγλίᾳ ὁ δυνάμενος νὰ κάμῃ τὴν δέουσαν χρῆσιν τῆς ἐν λόγῳ βιβλιοθήκης.

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΗΣ.

Σκοπὸς τοῦ βίου ἡ ἐμφάνεια τῆς ἀρετῆς. Βούδδας. Χαρακτήρ τοῦ θεοῦ τὸ ἀκέραιον. Μωυσῆς. Πηγὴ ἁρμονίας τὸ θεῖον. Πυθαγόρας. Εὐδαιμονία εἶνε μόνη ἢ ἀρετῆ. Σωκράτης. Ἵγεια εἶνε τὸ συνετὸν καὶ τὸ ἥμερον. Ἐπίκουρος. Πηγὴ χάριτος ἡ ἐνδὸν ἀγνότης. Ἰησοῦς. Ὁ ἄνθρωπος εἶνε ἐνσάρκωσις πνεύματος. Παῦλος. Ὅπου ἁρμονία, ἀλήθεια· καὶ ὅπου ἀλήθεια, ἁρμονία. Ὁριγένης. Ἡ ἀλήθεια θάπτει ἢ βράδιον θριαμβεύει. Καλβίνος. Πᾶς ἄνθρωπος εἶνε ἀπόστολος. Ουἰέλμ. Βάσις αὐτοπεποιθήσεως ἡ ὑποταγὴ εἰς τὸ θεῖον. Ἐμερσον. Νόμος τοῦ βίου ἡ ἐλευθερία. Γάριζον.